

J. W. 1255

p.i. 201.094

EESTI RAHVUS-RAAMATUKOGI

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 4/5 (370/1)

2. veebruaril 1929 a.

IX. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas " 5.—
veerandaastas " 2.50

Siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas Kr. 8.—
poolaastas " 4.—
veerandaastas " 2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. Kr. 40.— || 1/4 lehek. Kr. 10.—
1/2 " " 20.— || 1/8 " " 5.—
1/3 " " 13.50 || 1/16 " " 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—

Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% kallim.

Aadressi muutmine 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) Eugen Maddison, Riigikohus ja adm. k. k. § 3. 2) Dresdeni naispolitseist. 3) E. Brett, Tulikaitses. 4) Kas politseiametnik vajab psühholoogilisi teadmisi? 5) Huvitav isiku kindlakstegetemise juhtumus. 6) A. Brenner, Esimese abi andmisest. 7) Joh. Liivak Veel laskeoskusest politseis. 8) Järvamaa politsei 10-aastane. 9) 10 aastat Eesti politsei teenistuses. 10) Kelmidest müstika alal. 11) Ametlik osa. 12) Välismailt. 13) Küsimusi ja kostmisi. 14) Kuulutusi.

Riigikohus ja adm. k. k. § 3.

Eugen Maddison.

Teatavasti ei tunne maksev adm. k. k. kaebusi üldsuse huvides või Rooma õiguses tuntud *actio popularis*. Adm. k. k. § 3 võimaldab kaevata ainult juhusel, kui kaebaja õiguslikud ehk varanduslikud huvid on administratiiv-asjus seadusvastaselt puudutatud. Samuti kõneles ka vene ajutise val. poolt maksmapandud adm. kohtute s. (Seadl. ja val. kor. kogu nr. 127 — 1917., art. 692) § 11, tähendades, et „жалоба можетъ быть принята тѣми лицами, обществами и учреждениями, интересы или право коихъ нарушены постановлениемъ, распоряжениемъ, дѣйствиемъ или упущениемъ”. Kui aga kaebus üldsuse huvides on lubatud, siis on see ette nähtud vastavates eriseadustes (näit. riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalga-

tamise seaduse § 25, mille järgi iga hääleõiguslik kodanik võib esitada kaebusi hääleõiguslike kodanikkude nimekirjas leiduvate eksimuste ja puuduste kohta).

Adm. k. k. § 3 vaadeldes tuleks tähendada, et tema tekstuaalne väljendus annab kohtutele, iseäranis riigikohtule, küllaldaselt laialdasi võimalusi tõlgitsemiseks. Näiteks, võiks kohus, tugeses tähendatud paragrahvile, vabalt asuda seisukohale, et adm. kohtu korras alluvad temale ainult asjad, kus esineb kaebaja asjaosalisena (otsus või korraldus on tema kohta tehtud jne.), kuid teiselt poolt, tugeses samale paragrahvile, võiks ta asuda ka liberaalsemale seisukohale. Teiste sõnadega, tähendatud paragrah-

vile vastava sisu andmine oleneb täiesti kohtust. Kahjuks puudub senini riigikohtu sellekohane põhimõtteline otsus, kuid ka need üksikud juhused, kus riigikohus on peatunud kõnealoleva paragrahvi juures, lubavad eeldada, et riigikohtu praksis selles asjas areneb liberaalses suunas.

Läinud aastal (mail 22./juunil 8.) arutas riigikohus X. kaebust töö- ja hoolekandeministri abi otsuse peale 7. maist 1927. a. apteegi avamise ja pidamise loa asjas. Kaebus jäeti tagajärjeta järgmistel põhjustel: „Riigikogu poolt 19. dets. 1924. a. vastuvõetud vabamüügi apteekide avamise seaduse (R. T. nr. 149 — 1924. a., sead. nr. 106) § 7. järgi sünnib apteekide avamise ja pidamise loa väljaandmine rohuteadlastele tervishoiu peavalitsuse ettepanekul töö- ja hoolekandeministri otsusel, kusjuures kandidaatide haridusjärku ja farmatsöitilist praktikat silmas peetakse. Nagu asja toimetusest nähtub, on ka käesoleval juhtumusel eellettoodud seaduse määruse korras töö- ja hoolekandeministri poolt Sonda II järgu apteegi avamise ja pidamise luba välja antud prv. N. Seaduse määrus nõuab, et apteegi avamise ja pidamise loa andmisel tuleb silmas pidada kandidaatide haridusjärku ja farmatsöitilist praktikat. Milline kandidaatide haridusjärk võib olla, seda määrab vabamüügi apteekide avamise seaduse § 5., milles on öeldud, et õigus vabamüügi apteeki avada ja pidada on kõrgema haridusega Eesti vabariigi kodanikkudel-rohuteadlastel. Nagu N. teenistuslehest nähtub, on ta 1917. a. lõpul proviisorina lõpetanud Moskva ülikooli. Kaebaja on aga proviisorina lõpetanud Tartu ülikooli 1922. a. lõpul ja 1923. a. mag. pharm. astme ning 1926. a. dr. pharm. astme vääriliseks tunnustatud. Seega, nii N. kui ka kaebaja on kõrgema haridusega rohuteadlased. Teaduslik hariduse aste on küll kaebajal, võrreldes N-ga, kõrgem, kuid farmatsöitiline praktika on N-il suurem. Kaebaja seletab küll, et ka praktika aeg olevat temal mitte vähem kui N-il, kuid seda ei ole ta suutnud tõendada, kuna tema teenistuslehest seda ei saa järeldada. Kaebaja kõrgem teaduslik hariduse aste aga vähema praktika juures ei anna temale eesõigust prv. N. ees. Seega puudub alus kaevatud otsuse tühistamiseks“ (Riigik. adm. os. toim. N. 248² — 1928.a.).

Nagu eelpooltoodud otsusest selgub,

oli töö- ja hoolekandeministri abi otsus tehtud mitte kaebaja, vaid teise isiku kohta, kuid kaebaja tundis end selle otsusega seadusvastaselt puudutatud olevat ja kaebas riigikohtule. Riigikohus ei kõrvaldanud kaebust, vaid võttis selle arutamisele. Veel enam: riigikohus oleks ministri abi otsuse tühistanud, kui kaebaja oleks suutnud tõendada, et tema praktika aeg on sama pikk kui N-il. See on, minu teada, esimene sarnane otsus riigikohtu praksises, ja kahtlemata on sel otsusel suur põhimõtteline tähtsus. Ta on tehtud küll konkreet asjas, kuid ta ulatus on palju kaugem. Iseäranis tuleks temaga arvestada meie ametkondadel. Neis on igapäevane nähtus ametisse määramised või nimetamised ja harilikult kandideerivad vabale kohale mitmed isikud. Seni ei ole kuulda olnud, et keegi kandideerijatest oleks esinenud kaebusega otsuse peale, millega mitte tema, vaid keegi teine on kohale määratud. Nüüd aga eelpool toodud riigikohtu otsuse olemasolu juures ei saaks öelda, et nad tulemata jääksid. Võiks oodata isegi rohkem, et kaebusega saavad esinema isegi mitte kõrvalejäetud kandidaadid, vaid samas ametkonnas ametis olevad isikud, kes leiavad, et neist on mööda mindud. Igatahes aga tuleb oodata kaebusi ametnikkude reservis olevatelt isikutelt, sest peab teatavasti riigiteenistuse s. (R. T. nr. 149 — 1924) § 14. järgi iga riiklik ametasutis otsides tööjõudu koosseisudes ettenähtud ameti peale, eestkätt pöörama töö- ja hoolekandeministeeriumi poole ja alles siis, kui ametnikkude reservis sündsat kandidaati ei leita, võib ta väljaspoolt uue isiku teenistusse võtta. On raske öelda, kuidas riigikohus iga üksiku kaebusele reageerib, kuid see on, minu arvates, kindel, et ta kord võtab neid sisulisele arutamisele. See aga tähendaks, et küsimust käsitatakse meil samuti liberaalselt, nagu Prantsusmaal sealse kõrgema adm. kohtu poolt. Ühtlasi tähendaks see ka seda, et riigikohtu poolt teostatava järelevalve all ei võiks ametisse määramise või nimetamise asjus leida aset n. n. „onupoja poliitika“, millest meil ühel või teisel juhusel harilikult kõneldakse. „Onupoja poliitika“ võib öitseda ainult seal, kus puudub kohtu kontroll, kus puudub kohtu poole pööramise võimalus.

Iseenesest mõistetav, et võttes sisu-

lisest arutamisele neis asjus esitatud kaebusi, peaks riigikohus sama teed käima ka muudel aladel esitatud kaebuste suhtes, sellega andes adm. k. k. § 3 sõnadele „nende (kaebajate. E. M.) õiguslised ehk varanduslised huvid“, umbes sama tähenduse, mis prantsuse Conseil d'Etat praksis on annud sõnadele „un intêrêt personnel“. Ei saaks öelda, et sõnade „nende õiguslised ehk varan-

duslised huvid“ sarnane liberaalne tõlgitsemine oleks kodanikkude huvide vastu, kui ka seaduslikkuse seisukohalt kahjulik või mittesoovitav. Just vastuoksa, actio popularis puudusel oleks sarnane tõlgitsemine ainus võimalus kodanikkudel tarbekorral seadusliku korra kaitseks kohtulikku vahelesegamist nõutada.

Dresdeni naispolitseist.

(Lõpp.)

Väga ja väga tähtis on naispolitsei tegevuses üldse ja Dresdeni naipolitsei tegevuses eriti laste kaitse ja valve laste saatuse ja tegevuse üle. Sel alal töötab Dresdeni naispolitsei kõige lähemas kontaktis linnavalitsusega ja vastavate linna hoolekandeesutustega. Õige tihti selgub mitmesuguste avalduste ja kaebuste puhul, samuti ka juurdlusel, et mõned lapsed (tunnistajad, asjaosalised, vastava kaebelaluse perekonna liikmed jne.) viibivad alalises hädaohus — nii kehaliselt kui ka moraalselt. Niisugustel kordadel on naisametnikkude - politseinikkude otsekoheks ülesandeks sellest teatada viivitamata vastavatele linna asutustele, et viimased saaksid astuda tarvilisi samme laste eest hoolitsemise alal, neid tarbekorral eraldades nende harilikust ümbrusest ja neid paigutades kas kasvatusmajja või haigemajja.

Samuti töötab naispolitsei käsi-käes linna tervishoiuametiga, eriliselt võitluse alal suguhaiguste vastu. Kaebuste uurimisel, juurdlustel jne. selgub tihti, et üks või teine naisterahvas põeb suguhaigust. Sellest antakse teada naisametnikkudele, kes muu seas suuremalt osalt ise satuvad tarvilistele jälgedele (sest nemad võtavad vastu kaebusi, mis on sihitud naiste vastu, ja toimetavad harilikult naisterahvaste ülekuulamise); naisametnikud aga on kohustatud seesugustel kordadel asjast teatama ajaviitmata linna tervishoiuametile. Kui haiguse järelevaatusel selgub, et tegemist on juhuga, kus haigust võidakse kergesti edasi anda, siis võib vastava isiku isegi esialgu vahi alla võtta — mõistagi selleks, et teda paigutada ravis. Sel moel aitab naispolitsei ka tunduvalt kaasa võitluses üldse suguhaiguste vastu, mis praegusaja Saksamaal eri-

liselt tähtis pärast uue suguhaiguste vastu võitlemise seaduse maksmahakkamist, millega muu seas kaotati lõbunaiste registreerimine, ja, tähendab, aeg-ajaline, sunduslik arstlik järelevaatatus. Ka kõik teadaanded ja salakaebused, mis käivad lõbunaiste kohta, aga ka teiste isikute kohta, kes põevad suguhaigusi, lähevad läbi naisametnikkude kätte, kes neid juba toimetavad sinna, kuhu vaja. Ühenduses sellega võiks tähendada, et üldse kõik kaebused, mis antakse sisse naiste poolt, võetakse vastu naispolitseinikkude poolt, kelle vastu, nagu on juba suutnud näidata igapäevane praktika, on naisterahvaste usaldus hoopis suurem kui vastavate meesametnikkude vastu. Sellega ühenduses aga seisab väga tähtis külg, mis esialgu silmagi ei paista. Valekaebused, mis esitatakse naiste poolt, vähenevad, nende arv kuivab ikka enam ja enam kokku. Naisametnik tunneb alati naist paremini kui meesterahvas ja naisele valeda on naisterahval sootu raskem kui mehele.

Erilist tähelepanu pööravad naispolitseinikud patrullimisel lastele, kes tänavail kaubitsevad ja kes avalikult kerjavad. Kes Saksamaal on käinud, teab, kui elav seal on tänavail kaubitsemine üldse, eriti veel suurlinnades ja kaubandus-tööstuskeskkohtades. Muidugi võtavad lapsed sellest kaubitsemisest suurel määral osa: kas vabatahtlikult, s. o. oma algatusel, või aga sunnitu vanemate, sugulaste, tuttavate jne. poolt. On terve rida alasid, kus tänavmüüjatena esinevad ainult lapsed, ühelt poolt seepärast, et vastav produkt ei anna müümisel üldse suurt kasu (näit., tuletikud) või et arvatakse, et lapsed suudavad rohkem müüa kui täiskasvanud isikud, seepärast, et laste vastu tunnevad

möödaminejad ikkagi halastust ja kahetust, ostes neilt tihti sarnaseid asju, mida tarviski pole.

On tõsiasi, et kaubitsemine tänavail ja veel enam kerjamine, mõjub halvasti lastele: nad õpivad varakult valetama, kelmusi tegema, aga ühtlasi ka kontrollimata raha saama ja seda muidugi välja andma nii, nagu see kõige vähem soovitav. Kõige selle juures põrkavad nad alatasa kokku „ametvendadega“ — täiskasvanud kaubitsejatega ja kerjustega ja teevad läbi kooli, mis väga tihti lõpeb vangimajaga. Teisest küljest on samuti tõsi, et kõik need isikud, kes saadavad lapsi tänavale kaubitsema või kerjama, enamalt jaolt ei kujuta enesele isegi ette, missugused hädaohud varitsevad alatasa kaubitsevaid ja kerjavaid lapsi. Peale kõige eelpooltoodu meelitatakse ka lapsi tihti halbadesse kohtadesse, neid vägistatakse ja nende kallal saadetakse kõiksuguseid teisi seksuaal-kuritegusid korda, millest vanematel, omastel ja tuttaval aimumi pole. Üks ainus päev võib kujuneda niisugusele alaealisele tänavkaubitsejale saatuslikuks ja tema tervet tulevikku ära otsustada. Vaatamata kõigele muule võivad lapsed — kui midagi muud ei juhtu — jääda kergesti autode, trammide jne. alla, langeda tänavliikumise ohvriks, mis neile alati hädahohtlikum kui vanadele inimestele. Kõige huvitavam terve selle nähtuse juures, mille all kannatab muidugi Dresden, samuti nagu teisedki tähtsamad saksa linnad, on kahtlemata see, et, nagu on korda läinud selgitada naispolitseil, neis perekondades, kust lapsed saadetakse tänavale äri tegema ühel või teisel kujul, erilist viletsust ei ole. Mõistagi on ka siin erandeid olemas, väga kurvad erandid, kus lapse vanematel või vanemal muud üle ei jää, kui saata laps kerjama, või kus laps, nähes perekonna viletsust, ise läheb tänavale, et natuke teenida ja saada pisutki raha leiva jaoks. Kuid, nagu öeldud, need on erandlikud juhud. Harilikult aga saadetakse laps „niisama“ välja — on ta juba suur küll, las teenib ka veidi raha! Naispolitseil seisavad sellel alal suured ülesanded ees. Praegu on asi Dresdenis nii korraldatud, et naisametnikud teatavad igast laste kaubitsemise või kerjamise juhust linna hoolekandevalitsusele, kogudes otsekohe ka teateid laste vanemate või kasvatajate kohta; hoolekandevalitsus astub pärast teadaande

saamist tarvilisel määral ja võimalikus ulatuses tegevusse.

Naispolitsei ülesandeks on edasi veel kinode revideerimine. Viimane seisab õieti ainult selles, et naisametnikud kontrollivad, kas ei leidu kinodes, kus ette kantakse filme, mis näitamiseks lubatud ainult täiskasvanutele, ka lapsi. See ülesanne pandi just naispolitseile seepärast, et naisametnikud suudavad end vahele segada kõige paremini ja kõige otstarbekohasemalt. Lapsi, kes niisuguste kinolintide vaatlemisel viibivad kinos, viivad naisametnikud koju, neile seletades, mispärast lapsi ei lubata minna igale etendusele. Ühtlasi selgub muidugi ka, kuidas on laste kodused olud, kas, võib olla, on ehk üldse vaja avitavat kätt jne. Kui laps viibib kinos vanemate saatel, siis palub ametnik vanemaid last ära viia, seletades jällegi oma nõudmise põhjusi. Sarnasel kombel likvideeritakse tasa ja targu asju, mis muidu katsuti likvideerida protokollide kirjutamisega, mille esimeseks tagajärjeks oli harilikult suur kisa ja kära. Muidugi tehakse ka praegu protokoll kinoomaniku peale, kuid see on juba ise kord ja mingisuguseid segadusi, proteste jne. esile ei mana.

Väga suure tähtsusega on naisametnikkude tegevus ülekuulamiste alal. Nimelt toimivad naispolitseinikud prokuröri igakordsel erikorraldusel laste ja alaealiste ülekuulamise, kui on tegemist seksuaalsete kuritegudega. On kõigile teada, kes on teinud tegemist laste ülekuulamisega sarnastel juhtudel, et niisugune juurdlemine kuulub kõige raskemate ja kahtlemata kõige delikaatsemate kriminaalsti ülesannete hulka. Iga valesti asetatud küsimus, iga järsk sõna või shest võivad asja viia rappa, kust raske välja pääseda. Siin peab hästi tundma lapse hingeelu ja peab suutma ennast asetada lapse olu- ja seisukorda. Seda aga võib ainult teadlik naine, kes seisab lapsele ja ta hingeelule hoopis lähemal kui mees. Laste ülekuulamise kohta andis Sakseni kohtuminister välja erilised instruksioonid, mis just toonitavad laste ülekuulamise raskust üldse ja vajadust alati meelles pidada lapse hingeelu. Kui aga on raske juba üldse lapsi üle kuulata, s. t. nii üle kuulata, et juurdlus annaks sündmusest õige pildi, kui raske on siis neid ülekuulamise toimida seksuaalkuritegude kohta, eriti siis, kui lapsed on ise kahju-

kannatajad! Tegelik elu olevat Dresdenis näidanud (ja pole mingisugust alust selles kahelda), et hästi ettevalmistatud, intelligentsed naisametnikud suudavad kõnesolevatel ülekuulamistel saavutada väga häid tagajärgi: lapsed jutustavad tõetruult kõik, mis nad on näinud, kõik, mis nemad teavad. Harilikuks nähtuseks varem oli, et lapsed sarnastel kordadel: kas asja liialdasid ja tihti pikke lugusid välja mõtlesid, või aga palju asju varjasid, mis ülisuure tähtsusega sündmuse käigul, rippuvalt muidugi kõik ülekuulatava lapse iseloomust ja kasvatusest. Peab küll ütleva, et naisametnikud ei asunud otsekohe lapse ülekuulamisele (välja arvatud väga kiire iseloomuga juhud), vaid selleks tehti teatavaid ettevalmistusi, mis aga asjale enesele ainult kasu toovad. Nimelt kogusid naisametnikud enne juurdluse alustamist andmeid vastavate laste kohta (koolidest, perekonnalt jne.), et selgusele jõuda, missuguse iseloomuga ja kasvatusega lapsega on tegemist. Niisugune kord andis naisametnikudele võimaluse saada täie pildi lapse kohta enne ülekuulamist ja siis juba seada küsimusi lapsele ja temaga ümber käia vastavalt tema iseloomule. Mõnel korral viibis ülekuulamiste juures ka veel hingeteadlane-asjatundja.

Nagu meesametnikkudele, nii korraldati ja korraldatakse ka naisametnikkudele eriloengud ja erikursused teadmiste täiendamiseks ja värskendamiseks. Selle kõrval aga pandi toime ka kehakasvatuse-

loengud ja praktilised õppused sel alal; just kehalisele kasvatusele ja arenemisele pandi erilist rõhku, arvesse võttes naisametnikkude kantseleilise töö rohkust ja raskust.

Alul vaadati tervele liikumisele umbusklikult ja, nagu juba käesoleva artikli alguses tähendatud, oldi paremal juhul erapooletu. Tegelik elu aga näitas varsti, et naisametnikke võib suure eduga tarvitada politseiteenistuses, ka välispolitseiteenistuses, tänu erilistele naiste omadustele, mis neid mõnes asjas teevad asetamatuks ja mille tagajärjeks peaks lõpuks olema see, et ükski suurem politseivalitsus enam ei saa nais-politsei ametnikkudeta läbi. Dresdenis on igatahes praktilise elu kogemuste najal sarnasele arusaamisele jõutud ja arvatakse, nagu tähendab politseimajor Matthes („Die Frau im Polizeidienst“), et „naispolitsei kasutamine on tarvilik igas moodsas politseiorganisatsioonis“. Pärast prooviaasta lõpu otsustati seetõttu Saksenis naispolitseinikke määrata juba kindlasti kohtadele, neid võttes koosseisulistele ametkohtadele. Seal mindi aga veel kaugemale. Arvesse võttes head kordaminekut ja edu, mis saavutati uue katsega, otsustati naisametnikkude arvu välispolitseis tõsta kahekordseks, seega ühtlasi veel laiendada naisametnikkude tegevusvälja. Uutele naisametnikkudele otsustati anda enne lõpulikku teenistusse võtmist pikem ja täielik eriettevalmistus. —s.

Tulikaitsest.

E. Brett.

Tule — soojuse, valguse ja elu allika — leid on enam kui heategu, on suurim samm tsivilisatsiooni teel. Seepärast on kergesti seletatav, miks tuli oli paljude rahvaste juures ebajumalaks ja praegugi on ning omab suure tähtsuse. Missuguses ajajärgus ja kuidas tegi aga inimene selle suure leiu, ilma milleta praegu võimatu oleks elada — olla? Muinasjutt kõneleb, kuidas üks hiina riigi juht oma määratumas lossipargis nägi puud, millest lind löi oma nokaga tuld välja. Ta käskis oma õuemarssalile viibimata aeda rutata ja linnu püüda kinni, lind oli aga väledam, tõusis õhku ja oli kadunud silmist. See-

peale võttis riigijuht kaks tükki sellest puust ja, hõõrudes neid kõvasti vastamisi, tõi tule päevavalgele. See on ka abinõu, mille abil metsinimesed veel tänapäevgi endale soetavad elamiseks tarvisminevat tuld.

Vanemal ajal korraldati inimestele nõndanimetatud tuleproove, mis pidid paljastama inimese süütuse või süüdiolu. Nii pidid kurjategijad põlevate tuleriitade vahelt läbi jooksuma või jälle pidid lapsed vanematelt päritud patud seega lunastama, et paljajalu lõõmavate süte peale astusid või kuuma rauda kandsid käes. Meil on see komme nüüd vajunud

unustusehõlma, kuid veel tänapäev tarvitavad teda india suguharud.

Tuli mängib kultuurelus määratu tähtsat osa. Metallitööstus, puutööstus, laevandus, kaubandus ning peaaegu kõik tööstuseharud tarvitavad tuld. On aga just nagu seaduseks, et headusega käib kuri ikka kaasas, nii hävitab ka tuli ruumem kui suudab uut luua. Nii vana kui on tuli inimsoo arengus, nii vana on ka võitlus tulega. Kuid alles uus aeg toob pöörde võitluses. Veel mitte kaua aja eest seisis inimene tulega täiesti jõuetult silm-silma vastu. Mis inimkond aastasadade jooksul jõudis luua ja koguda, seda hävitas tuli mõne tunniga, ning tõi viletsuse ja häda sinna, kus oli kordaminek ja rahu. Ka praegu kuuleme ja näeme tema purustavat mõju, mis sunnib uusi ja uusi abinõusid otsima võitluseks.

Võitlus tule vastu jagatakse kolme ajajärku, ja nimelt: 1) Pritsi leiust kreeklase Ctesebios'e poolt primitiivses vormis 250 a. e.Kr. kuni tema arendamiseni ehitusmeistri Jaan van der Heyde poolt 1672. a. 2) 1672.—1769. aastani, s. o. aeg, mil riigijuhid ja valitsused toetust määrasid tulekustutusabinõude muretsemiseks ja 3) 1769. a. peale.

Kõige vanem tule kustutamiseviis on valada põlev asi veega üle, ja see masin, mis teatud kaugusest ja teatud läbilöögi jõuga juhib vett määratud kohta, on esimene tähtsam abinõu. Esimene tulepritsi ülesleidja oli vististi kreeklane Ctesebios, kes elas keiser Augustuse ajal. Tema poolt leiutatud masin oli arvatavasti õhukatlasta ja pöördetoruta, kuid ta äratas tol ajal teatud huvi. Aga kas tal enesel juba mõte oli seda masinat tule kustutamiseks tarvitada, seda meie ei tea, sest tema käsikirjad hävinesid Aleksandria linna raamatukogu põlemisel. Seega leiame kõige vanemaid abinõusid roomlaste juures. Nad tarvitasid tule kustutamise juures käsni, luudi, redeleid, pangi, korve jne. Ka tarvitati vette kastetud riideid, tekke ning loomanahku. Keiser Augustuse valitsuse ajajärgul olid jaotatud roomlaste linnad osakondadesse, mis allusid linna-vahtidele, kelle hoole usaldati tulekustutamine. Vanemad tulekaitse ettekirjutused leitakse alles 12. ja 13. sajandil, mil määratakse trahvirahad ja kirjutatakse ette, et majakatused peavad kaetud olema telliskividega. (Näit., Londoni mää-

rus 1189. a., Saksamaal 1276. a., Austrias 1278. a. ja Prantsusmaal 1371. a.)

Kuni möödunud sajandi keskpaigani võeti mehi sunniviisil tuletõrjeteenistusse, kuid seesugune viis ei annud nõuetavaid tagajärgi. Oli küll suur kogu inimesi, puudusid aga tehnilised abinõud. Juba mõiste „sunniviisi“ mõjus halvavalt just tulekustutamise juures, kus tähtis meeskonna hea tahe. Nii läksid mehed tööle, oli see harjutus või tulekustutamine, enamasti ikka vastu tahtmist. Tuletõrje, mis on rajatud elukutsele ja sõjaväeliselt korraldatud ning seotud ainuüksi võitluseks tulega, kannab eneses võimalust vastu panna suuremale tule hävitustööle. Prantsusmaal kutsuti ellu seesugune elukutse-line tuletõrje juba 300 aastat tagasi, Saksamaal möödunud sajandi keskel ning Eestis käesoleva sajandi esimese veerandi keskel, kuid mitte puht-elukutselised, vaid nõndanimetatud lentsalgad.

Suured kulud, mis elukutselise tuletõrje soetamisega seotud, lubavad seesuguseid lentsalku luua suurlinnades, kaubalinnades jne., seal on nad hädatarvilised ja möödapääsematud. Ei tohi aga siinkohal alahinnata seda suurt abi, mida tänapäev annab hästi organiseeritud vabatahtlik tuletõrje kahjutule korral. Väheses meeskonnaga ja alati mitteotstarbekohaste abinõudega võivad vabatahtlikud tuletõrjujad taotleda väljapaistvaid teeneid, kui harjutused tõsiselt ja järjekindlalt, tehniliselt ja taktiliselt viiakse õigete põhimääruste põhjal läbi ning tuletõrjujad, vaatamata vabatahtlikkusele, on elustatud mehisuse kasvatusvaimuga. Erakorralistel puhkudel on kahjutule korral ka kõikide kodanikkude kohus isiklikult abiks olla ligimesele.

Tugedes ülalmainitule, jaguneks tuletõrje järgmiselt: 1) elukutseline, 2) vabatahtlik ja 3) mobiliseeritud tuletõrje ja 4) tuletõrje segatud süsteemis, viimase hulka kuuluks vabrikutuletõrje, kodutuletõrje jne.

Eesti tuletõrje osutub vaeslapseks Lääne-Euroopa riikide tulekaitseorgani kõrval, sest tuletõrjel endal puudub raha, et omandada moodsaid abinõusid, ja, mis kõige halvem, saadakse valesti aru mõistest, kui võrd tähtis ja vajalik on tulekaitseorgan, sest tuletõrje ei tegutse mitte enda, vaid riigi huvides. Riikliku toetuse suurendamist aga ei leita olevat võimaliku. Üleriiklikult tegutseb meil praegu

ligi 400 vabat. tuletõrjeühingut ja nende arv suureneb järk-järgult ja peab ka suurenema, sest juba tuletõrje seadusega on loodud alus ja nõue nende elluviimiseks. Omavalitsuse kui ka seltskondlik toetus ei luba kunagi tõusta tulekaitseorgani talalisele kõrgusele, seda on näidanud tänavu politsei peavalitsuse poolt korraldatud ankeet tuletõrjele. Tuletõrjeabinõud vajavad uuendust ja järjekindlat remonti ning kõik see nõuab suuri rahasummasid. Peaaegu kõik maakonnad on alla rahuldavat ja alla tulet. seaduses ettenähtud normi varustatud tuletõrjeüksustega. Iseäranis paistavad silma Lääne ja Saare maakonnad, kus ainult 7 tuletõrjeüksust.

1927. a. oli 899 kahjutuld, nendest tekkinud kahju ühes hävinenud riigimetsadega oli ligi 3 milj. krooni ja ka 1928. a. kahjutulede arv ühes hävinenud väärtustega ei taha olla palju väiksem. Juba see suur arv laseb kindlasti oletada, et tulekaitse on nõrk ja seda tuleb parandada, mida varem seda parem, sest tähtsam ja palju kergem on alal hoida olemasolevaid väärtusi, kui uusi soetada, mis rahva majanduses end valusalt annab tunda. Vab. tuletõrjeüksustelt, iseäranis maal, kus kodanikud ise liikmed, ei saa nõuda veel rahalist toetust. Seega jääks ainult omavalitsuste toetus, mis aga liig väike, pea-

legi ei ole neil kohustust selle väljamaksimiseks. Tuletõrjeüksuste arv aga näitab kiiret ja ühtlasi tõusvat tendentsi. 1926. a. kutsuti ellu 38 ja 1927. a. 46 vab. tulet. ühingut.

Seega jääb viimastel aastatel antud toetus 5000 kr. väikeseks. Tänavune toetuse jagamine, mis sündis pol. peavalitsuse poolt, kellel olid käsitada laialdased materjalid, jõudis veendumusele, et tulekaitse võrk maal on hõre ja et toetussumma on väike, sest sellest said ainult 77 tuletõrjeüksust kõige hädatarvilisemate tulet. vahendite soetamiseks. Eelpooltoodud asjaolusid arvesse võttes, et peaaegu kõik vab. tuletõrjeüksused, iseäranis maal, on aineliselt äärmiselt kehvast seisukorras, mistõttu tulekustutusabinõude muretsemine neil võimatu, tuleks suurendada riiklikku toetust. Kui viimane peaks olema võimatu, tuleks leida teisi teid, et tõsta tuletõrjet tarvilisele kõrgusele, sest maa toodang on käesoleval ajal meie maale ja rahvale palju tähtsam kui ta oli enne sõda.

Armastus ja kohusetunne nii ligimese kui ka riigi vastu on asutanud vabatahtlikke tuletõrjesid, neid alal hoidnud ning kasvatab neid vanale, kaunile ja õilsale juht- ning märgusõnale: „Kodumaa ka suks — ligimesele abiks“.

Kas politseiametnik vajab psühholoogilisi teadmisi?

Kui pöörata sarnase küsimusega ajast huvitatud ringkondade poole, siis saab harilikult vastuse: muidugi on hea, kui politseinik on teadlik psühholoogilistes küsimustes ja mida rohkem tema teab ja mida paremini tema suudab kasutada tegelikus elus oma teadmisi hingeeluteaduse alal, seda parem. Kuid küsimus ei seisa selles. On vaja minna veel edasi ja küsida, kas vajab tegelik politseiametnik erilist ettevalmistust psühholoogia alal, kas sellel teaduseharul on politseinikule samasugune tähtsus, kui, näiteks, riigiõigusel jne. Siin võivad muidugi arvamusel minna tublisti lahku. Neis maades, kus pannakse rõhku ainult politseiniku praktilisele ettevalmistusele, vaadatakse küsimusele skeptiliselt ja asutakse enamalt jaolt eitavale seisukohale; neis riikides aga, kus peetakse palju lugu ka teoreetilistest teadmistest politseitee-

nistuses, ollakse muidugi jaataval seisukohal küsimuse suhtes. Viimast liiki riikide hulka kuulub kõigepealt Saksamaa, kus alati ja igalpool armastatakse põhjalikult läbi võtta teooriat. Seetõttu pole huvitusest vaadelda pisut lähemalt, kuidas Saksamaal korraldatakse õppusi tegelikudele politseiametnikkudele psühholoogia alal.

8. jaanuaril s. a. algas Preisi politseinstituudis eriline kursus politseinikkudele kutse- ja pedagoogilise psühholoogia alal. See kursus on muu seas seitsmes sellelaadiline; erandina varemalt korraldatud kursustele võtavad viimasest psühholoogia kursusest osa ainult vabatahtlikud, sellega pandi ka tähendatud alal maksma põhimõte, mis üldiselt maksab politseinstituudi poolt toimepandavate edasiarendamise kursuste suhtes. Viimane kursus on ka seetõttu huvi-

tavam kui eelmised, et ühel ajal korraldatakse ka erikursusi eksekutiivpolitsei ja kriminaalpolitsei ametnikkudele. Kõik need kursused on mõeldud juhtivatele politseijõududele. Sel viisil võivad kriminaal- ja politseijõududele kuulata ka loenguid hingeteaduse alalt ja psühholoogia kursuse õpilased — loenguid kriminalistika ja teiste sarnaste ainete üle.

Peab tunnistama, et kutsepsühholoogia kursused ei tekkinud puht-teoreetiliste kaalutluste alusel, vaid nende järgi tunti teatud praktilist tarvidust juba mitme aasta eest. Need kursused ja üldse terve aine on veel uued, politsei psühholoogia üle pole palju kirjutatud ega kõneldud, mistõttu loengute pidamine ja õppuste jagamine pole kerge ja ei moodusta enesest veel midagi lõplikku ja päris kindlat. Praktika ja instituudis saadud kogemused, samuti aga ka tegelikkude ja teadlikkude politseiametnikkude näpunäited ja andmed saavad aga kahtlemata asja varsti tunduvalt parandama, annavad suurt tulu sellele küsimusele ja alale üldse. Minnakse välja põhimõttest, et politseiline tegevus on töö publiku heaks, on töö, mis ikka ja alati on seotud kõige lähemalt elavate, mõtlejate inimestega, mistõttu siis ka politseilised ülemused peavad alati suutma ja oskama oma alluvaid kasvata da õige ümberkäimise mõttes publikuga, s. o. nii üksikute inimestega kui ka massiga. Kuid politseilised ülemused peavad samal ajal ka oskama kasvata endale abilisid ja alluvaid ülemusi, peavad, ühe sõnaga, suutma arendada juhi vaimu ja võimeid alluvates ametnikkudes.

Mõte, anda kõrgematele politseiametnikkudele ka mõnesugune pedagoogiline ja psühholoogiline ettevalmistus, tekkis juba varem; esimest korda katsetati seda mõtet praktiliselt teostada 1923. aastal kõrgemas Eiche politseikoolis. Esimestel aastatel pärast revolutsiooni ei suudetud veel sarnaste küsimuste elluviimisele mõelda: oldi kibedasti ametis jagada politseinikkudele neid teadmisi, mis esimeses järjekorras tähtsads igapäevases elus, praktilises teenistuses. Kuid varsti jõuti otsusele, et ainult praktiliste teadmiste edasiandmisest ei jatku tublide juhtide ja kõigepealt õpetajate ettevalmistamiseks. On õige, et paljud isikud, rohkem isegi kui harilikult arvatakse, on enam-vähem sündinud pedagoogid; nad oskavad ka erilise pedagoogilise ettevalmistu-

seta olla headeks õpetajateks. Kuid sellele nähtusele ei saa siiski rajada politsei üldist koolitamist. Teiselt poolt puudub ka sarnastel andekatel isikutel süsteem — kõik mis tehakse, sünnib mingisuguse praktilise arusaamise, mingisuguste tunnete alusel. Politsei koolitamisel on aga väga tähtis, et ametnikud ei tuubiks ainult pähe seadusi ja määrusi, mis vajalikud igapäevases elus, vaid et ametnikud tun- giks ka seaduste ja määruste vaimu. Seda suudavad aga teha ainult head õpetajad.

Kõige selle tõttu jõuti otsusele, et on tarvilik tulla appi politseiametnikule-õpe- tajale, kellel harilikult täitsa puudub pe- dagoogiline ettevalmistus, ja teda teoreetiliselt ette valmistada pedagoogi kutsele. Seetõttu hakati pöörama erilist tähelepa- nu pedagoogikale ja osaliselt ka psühho- loogiale. Selle tagajärjeks oli kursuse korraldamine Eiche politseikoolis, mis oli määratud politseikoolide õpetajatele ja ajutistele lektoritele. See kursus kandis rohkem informatsiooni laadi ja oli lühiaja- line ja ajutine. Esimeselt kursusest saa- dud kogemused sundisid aga juhtivaid jõude sammuma edasi kord alatud teel. 1924. a. korraldati juba päris kursus kind- la õppekavaga, kindlate eesmärkidega, millest võtsid osa kõik esimese, ajutise kursuse õpilased. Muidugi mõista olid esimesed kursused mõeldud ainult poli- seiametnikkudele-õpetajatele, millest ka rippus ära teataval määral piiratud õppe- kava.

1924. a. kursus oli ühtlasi ka viimane eelpooltähendatud mõttes. Asja igakül- gelt uurides, jõuti arusaamisele, et kursuse korraldamine ainult õpetajatele poli- seiperes ei tasu nähtud vaeva ja kantud kulusid. Teisest küljest aga arvati, et on vaja ette valmistada psühholoogiliselt mitte ainult õpetajaid, vaid üldse politsei- juhte. Kõik politseiülemused on või pea- vad vähemalt olema oma alluvate kasva- tajateks politseiteenistuses. Teiselt poolt peavad kõik politseijuhid olema teadlikud psühholoogia alal, mis eriti suure tähtsu- sega, kui politseil tuleb tänavaile minna korruga suuremal arvul: rongikäikude, demonstratsioonide, suurte pidustuste, tähtsamate koosolekute jne. puhul lageda taeva all; eriti tähtsat osa mängivad kõik politseilised juhid, ka kõige väiksemate üksuste ülemad, rahututel aegadel, kus nii tihtigi vaja tunda massi ja iga üksiku isiku hingeelu, et lihtsate abinõudega saa-

vutada suuri tagajärgi. Edasi jõuti otsusele, et lõpuks ka politseiteenistuse puht-tehniline külg aina võidab, kui ametnikud vähegi suudavad aru saada publikust, üksikute inimeste hingeelust; siia kuulub, näiteks, liikumise reguleerimine tänavail jne. Et aga terve see suur ala veel peaaegu uudismaa, siis tuli esialgseid õppusi rajada vanade praktikantide kogemustele ja teadmistele ja elukutseliste hingeteadlaste arvamistele ja näpunäidetele.

Aastate jooksul ongi nüüd asi nii arenenud, et juhi psühholoogiale ja teistele politseipsühholoogilistele probleemidele (näiteks, politsei ja publik, massi psühholoogia jne.) ikka enam ja enam tähelepanu pühendatakse, kuna puht-pedagoogiline moment nihkub teisele plaanile. Seatud sihti: kasvatada häid juhte, kasvatajaid ja õpetajaid, katsutakse sel teel kätte saada, et pööratakse tähelepanu kõigepealt igasugustele psühholoogilistele momentidele ja võimalustele politseiteenistuses. Pedagoogiline ettevalmistus on jäänud püsima, kuid tema ei mängi enam nii suurt osa kui varem, seda enam, et on ilmunud isegi eriõpperaamatud politsei pedagoogika alal (näit., dr. Horst: „Der Dienst-vorgesetzte als Lehrer“). Vastavalt sellele näeb õppekava kursustel nüüd ette kõigepealt muidugi üldise ja eripsühholoogia algõpetuse, siis aga politseilise juhi, kasvataja ja õpetaja psühholoogia. Õppuse pearaskus lasub viimasel kava osal, s. o. järelduste väljatöötamisel üldõpetusest politseiametnikkudele tegeliku teenistuse jaoks. Üldosa ja samuti psühholoogia ja pedagoogika abiteadused võetakse läbi ainult niisugusel määral, nagu see on tarvilik, et õpetada kuulajaid mõtlema selle üle, kuidas korraldada ametnikkude õpetust ja kasvatust ning avalikku teenistust nii, et oleks võimalik olemasolevate jõududega kiiresti korraldada teenistuse ülesandeid, ja nimelt nii, et publik oleks täie õigusega rahul politseiga.

Töökava on nii seatud kokku, et loengud vahelduvad praktiliste töödega, läbirääkimistega ja õpilaste ettekannetega. Praktiliste tööde ja läbirääkimiste üles-

andeks on muu seas võimaldada õpilastele praktilisi näpunäiteid, kuidas kõige paremini korraldada politseiteenistust ühel või teisel alal. Sellistest läbirääkimistest on suur tulu ka instituudil, sest õpilasteks on harilikult suure praktilise vilumusega mehed, kes pealegi näinud, läbi elanud ja tegutsenud kõiksugustes olukordades. Nii mõnigi praktik on oma nõuannetega pannud liikuma tähtsaid küsimusi ja annud esimese tõuke vananenud praktika ja vananenud seaduste ja määruste muutmisele. Esimeses järjekorras tulevad sarnastel läbirääkimistel arutusele küsimused: posti- ja patrullimisteenistuse alalt (tähelepanekud, seletused, ettekanded), kohtlemise alalt publikuga (välis- ja kantseleitteenistus), seisukohtade alalt suuremate sündmuste puhul, samuti ka siseteenistuse alalt jne. Tähtsat osa mängib ka täiskasvanud isikute kasvatamise küsimus, mis ju iseenesest pole kerge ega lihtne probleem. Siin võetakse läbi küsimused, kuidas korraldada teenistust ja elu-olu politseikoolides, -kasarmutes jne., kuidas seada kõige kasulikumalt ja tagajärjerikkamalt laskeõpetus ja üldse õpetus jaoskondades ja teistes väiksemates üksustes. Et sarnaste küsimuste lahendamisel tegelikus teenistuses mängib väga suurt osa vastav juht, siis arutatakse ka pikalt ja laialt juhi küsimust üldse (milliseid nõudmisi peab esitatama tulevase juhi isiklikude omaduste suhtes, kuidas valida juhti alluvate seast, keda valida, kuidas kasvatada alluvaid juhte jne.).

Sakslased ise on arvamisel (ja sellel arvamisel ei puudu kindel ning põhjendatud alus), et sarnane psühholoogia õpetamine pole ainult teoreetilise tähtsusega, pole ainult mingi tühine filosoferimine, vaid et tervel küsimusel on määratu suur praktiline tähtsus. Instituut politsei koolitamiseks igal hädatarvilisel alal — ka psühholoogia alal — ja politsei instituudi kogemuste, teadmiste ja praktika arendamiseks — see on saanud hüüdsõnaks, mille tulemused kindlasti kasulikud nii politseile kui ka publikule, kelle heaks õpetatakse ja õpitakse. A.

Huvitav isiku kindlakstegemise juhtumus.

Aeg-ajalt tuleb kriminaalpraktikas ette tükeldatud laipade leidmisi, samuti juhtumusi, kus laiba nägu kas mõrtsuka kätte läbi tundmatuse ni purustatud või kaua-

sest seismisest seevõrra roistunud, et omaksed ja tuttavad ei jaksu tunda teda näopidi. Seesugustel juhtumustel seisab politsei harilikult kottpimedada sündmuse

ees, millesse võib heita esimese valgusekiire laiba isiku tõepärane kindlakstege mine. Kui palju see mõnikord annab peamurdmist ja tööd, sellest toob praegune Berliini politseipresidenti abi K. Weiss Grossi arhiivis, köide 40., huvitava ja ühtlasi õpetliku näite, mille alamal kokkuvõetult edasi annan.

Mõni aasta tagasi, detsembrikuul, leidsid laevamehed Berliinis Spreest inimese kere ülemise poole, mis oli nõõritud kokku, ja, nagu selgus pruuni pakkimis paberi ligunenud restidest, esialgu pakitud paberisse. Järgmisel päeval toimetatud kohtuarstlikul lahkamis selgus, et leitud kehaosa algas neljandast kaelalülist ja lõppes teise nimes- (puusa-) lüluga. Rinnalu puudus, rinnakorv oli avatud, kuna välispool puudusid rindade kohad. Rinnad olid lõigatud seevõrra põhjalikult välja, et ribidele jäänud kasinas lihas ei võidud leida rinnanäärme ollust. Avatud rinnakorvis rippusid süda ja mõlemad kopsupooled. Mõlemad käsivarred olid lõigatud õlaliigestest välja; haavaäärtel leidsid veel mõned kaenlaaugu karvad.

Kohtuarstid tõendasid, et lahkamisandmete põhjal ei saavat nemad laiba sugu kindlaks määrata, kuid arvatavasti olevat tegemist naisterahvaga. Arvestades aga suures tuiksoones leitud väikeste kollakat värvi plekkidega, mis tõendavad vere soonte lupjumist, olevat tõenäoline, et tegemist on vanema inimesega.

Lahatud kereosa kui ka hiljem leitud laibaosad conserveeriti. Isiku kindlakste gemisest ei võinud seega enam juttu olla, kuni leitakse puuduvad kehaosad või vähemalt mõned neist. Selleks otstarbeks kuulutati nii ajakirjanduse kui ka kuulutustulpade kaudu välja küllalt kõrge tasu, mis lubati asja kohta käivate teadete eest. Juba järgmise päeva hommikul leidsid kaks meest Tempelhofi väljal nõõriga seotud paki, milles leidis naisterahva jakk, põll ja aluspüksid. Viimastele oli mähitud kaks inimese käsivart. Vasema käe sõrmes leidis odavahinnaline mõlkimuljutud sõrmus, millel puudus kivi.

Leitud käte sõrmeotsade nahk oli tõmbunud kortsu (n. n. pesunahk), mispärast ei saadud võtta neilt näpuiälgi. Käsivarte nahk oli kollakat värvi, millest arvati, et käsivarsi on leotatud kas hapetes või kuumas vees. Katse lakmuspaberiga näitas aga, et happeid ei olnud tarvitatud. Põh-

jalikuma uurimise järele selgus, et käsivarsi tõepoolest oli keedetud: käsivarte liha omas õrnroosa singiliha värvi, nahk tundus rasvasena ning oli pealispinnal eraldunud nagu see omane keeva veega põletatud nahale. Käsivarred olid lõigatud õlaliigestest lahti ning lõikeäärtel leidsid samasugused karvad nagu eespool kirjeldatud kereosal. Muidu sobisid käsivarred suuruselt ja rasvakihi paksuselt kui ka lõikejälgedelt täpselt varem leitud kerega. Eriti torkas aga kohtuarstidele silma asjaolu, et pahemal käel käeselja kohalt oli lõigatud välja, nähtavasti mõnesuguse kindla eesmärgiga, tükk nahka. Viimane asjaolu võeti politseiliste teadete kogumistel eriti arvesse ja, nagu pärastpoole selgub, andis ka arstidele viimaks võimaluse laiba isikut lõplikult kindlaks määrata.

Kuna nüüd laiba käsivarred olid leitud naisterahva riiete seest, siis omas viimaste leidmine juba erilise tähtsuse edaspidesteks selgitusteks. Asuti kohe nende päritolu selgitamisele. See polnud aga sugugi kerge ülesanne, sest riietel kui ka sõrmusel puudusid iseärasid tunnusemärgid, seesuguseid võis igaiüks omandada valmisriiete äridest. Ainult põll, mis mustast riidest, oli parandatud sinise niidiga ja aluspüksid lapitud. Jaki kraenurga sissepoole oli pistetud nõõpnõel.

Leitud esemed pandi vaatamiseks välja (selleks otstarbeks kasutatakse mõnikord käidavamate tänavate äriaknaid) ning kirjeldati neid üksikasjaliselt kuulutustes. Selle tagajärjena leidis peagi terve rida isikuid, kes väliendatud esemetes oma tuttavate riidetükke ära tundsid. Paraku aga osutusid nende äratundmised lähemal kontrollimisel ekslikkudeks, kuni viimaks ilmus keegi rätsepmeister T., kes tõendas, et leitud jaki tema olevat müünud sama aasta oktoobri lõpul kellelegi noorepoolsele naisterahvale, kes ühe teise vanema naisterahva saatel tema äris käinud. Noorem naisterahvas iatnud endast alamat järku lõbunaise mulje. Kuigi T. avaldus leidis kinnituse tema abikaasalt ja veel ühelt juhuslikult müügi juures viibinud isikult, siiski tuletati meele, et sama jakk oli tuntud enne seda ka juba mitme teise isiku poolt „kindlasti“ ära. Seega oli vaja T. andmeid veelgi lähemalt kontrollida. Nagu selgus T. seletusest, oli tema ostnud tähendatud jaki ühes 29 teise jakiga kaupmees B-lt, kes need

omakord omandanud ühest töökojast, mida pidasid ühiselt proua L. ja rätsep N. Viimased tunnistasid jaki oma töökoja tööks ja tuletasid meele ka õmbleja P., kes olevat sama jaki omal ajal õmmelnud. Viimane näitaski jaki õmblustes ja lõigetes ette rea üksikasju, mis temale jäänud õmblemise ajast meele. Nüüd võidi juba lugeda tõestatuks, et jakk tööpoolest oli pärit proua L. töökojast.

Kuna nüüd jaki mõõdud sobisid leitud laibaosadega ja jaki ostjat peeti avalikuks naisterahvaks, siis võeti otsekohe käsile ostja kaaslanna otsimine. Selleks kasutati jällegi ajakirjandust, mille kaudu kõik eelmised üksikasjad publikule teatavaks tehti. Peagi ilmusid politseisse isikud, kes avaldasid, et otsitav vanem naisterahvas olevat keegi kauplejanna G., noorem naisterahvas aga avalik naisterahvas Anna A. Proua G. näidati selle peale rätsepmeister T-le, tema abikaasale ja juhuslikult müügi juures viibinud tunnistajale ette, kes temas ka ostja kaaslanna ära tundsid. Proua G. võttis selle järele ka ise tähendatud asjaolud õigeks ja kinnitas oma poolt, et jaki ostja olnud avalik naisterahvas Anna A.

Edaspidise teadetekogumisega leiti Anna A. vennanaine, kes ettenäidatud riided kindlasti Anna A-le kuuluvateks tunnistas, mis oli seda kergem, et ta oli novembri lõpul oma käega parandanud Anna A. pükse ja põlle. Ühtlasi teadis tema ka seletada, et Anna A-l olnud viisiks kinnitada oma salli nõöpnõelaga, mille lahti riuetudes alati torganud jaki kraenurga sissepoole. Oma seletuse kinnituseks tõi tunnistaja kriminaalpolitseisse sinise niidi proovi, millega ta olevat parandanud Anna A. põlle. Ka laiba juurest leitud sõrmuse päritolu tehti kindlaks. Selle oli kinkinud Anna A-le selle joogikoha omaniku tütar, kus Anna A. kõige rohkem kundesid ootas.

Veebruari esimestel päevadel järgmisel aastal leiti ühest Spreekanalist naiste-

rahva pahem reis ülevalt poolt põlve. Kohtuarstid leidsid, et leitud reis sobis täiesti varemalt leitud laibaosadega. Sama laiba mõlemad jalad altpoolt põlve leiti sama aasta maikuul Spreest välja-uhutult. Laiba pea ja parem reis jäid hoopis leidmata. Nüüd oli laiba isik politsei jaoks ju küllaldaselt kindlaks tehtud, kuid igatahes puudus selleks veel teaduslik tõendus. Lõpuks võidi ka see muretseda ja nimelt järgmisel huvitaval viisil.

Teadete kogumisega tehti muu seas kindlaks, et Anna A. oli mitmel puhul viibinud Hamburgis ja Altonas, kus ta vale nime all oli ajanud oma äri kohalikes alamtjärku joogikohtades. Ühes seesuguses urkas oli ta mitme aasta eest oma sellekohase „Alfonsiga“ tülli sattunud ja seejuures saanud viimaselt õllekannu servaga raske hoobi vasaku käe seljale. Kuulates haigemajadest järele selgus, et Anna A. samal aastal oli viibinud Püha Georgi haigemajas Anna W. nime all, vasakul käeseljal leiduva halvaks läinud haava ravitsemiseks. Hilisematest sissekannetest haigemaja raamatutes nähtub, et ravialusel on olnud murded vasema käe nimetis- ja keskmise sõrme kämb-laluudes. Kuna nüüd leitud laiba vasema käe seljalt oli välja lõigatud tükk nahka, siis peab arvama, et see tehti vanema haavaarmi kõrvaldamise eesmärgiga. Ühtlasi võeti laiba vasaku käe sõrmed kohtuarstide poolt lähemale uurimisele, mis tõi päevavalgele murdekohad eespoolnimetatud sõrmede kämb-laluudes.

Kuna nüüd mõrtsukas nähtavasti paari väga suurt rõhku sellele, et Anna A. laip jääks tundmatuks, siis peab arvama, et ta kuulus isikute hulka, kes Anna A-ga korduvalt kokku puutunud. Meil Tallinnas oleks sellest asjaolust vististi jatkunud mõrtsuka leidmiseks. Berliini politseile aga jäi Anna A. mõrtsukas leidmatuks, mis arvatavasti tuleb kirjutada suurlinna olude arvele, mis märksa raskendavad sedalaadi jälgimist. A. L.

Esimese abi andmisest.

Kordnik A. Brenner.

Postikordnikkude suurimaid puudusi on tarviliste abinõude puudumine esimese abi andmiseks, ehkki politseikoolis ja mujal nii praktilistel kui ka teoreetilistel õp-

pustel toonitatakse, et postikordnikul peab olema kaasas vähemalt üks rull side-ainet, natuke vatti ja marlit, et juhul, kui peaks mõni kodanik tänaval haavatud

või vigastatud saama, võiks talle esimest abi anda juba postil viibiv kordnik. Senini on see jäänud vaid vagaks sooviks, sest postikordnikud pole veel varustatud abinõudega, mis annaksid võimalust kodanikku aidata õnnetuse korral. Kui juhtub, et postil viibival kordnikul tuleb inimest aidata, peab ta olema õige leidlik, et leida abinõu, millega inimesel mõnd haava kinni siduda, et hoida ära suuremat verekaotust. Päeva ajal ei ole abinõude muretsemine väga raske, sest siis aitavad kaasa ka kaaskodanikud, õige kurb on aga lugu öösel, kui pole liikumas inimesi.

Paljudel juhtudel ei jää muud üle, kui haavatu nii nagu ta leitud haigemajja toimetada, vaatamata sellele, et transporteerimisega inimene saab põrutatud ja verejooks suureneb. Parata aga pole midagi, sest pole mingit abinõu, millega takistada verejooksu. Need abinõud, millest räägib esimene arstiabi, osutuvad tegelikult paljudel juhtudel mõttetuks, näiteks, veresoone sulgemine, haavakoha kõrgele hoidmine jne., sest juhtub haav ka

seal olema, kus ei saa teha ühe ega teise käepärast oleva abinõuga midagi õnnetu heaks.

Oleks hea, kui saaks jaoskonnaskiisse seada Punase-Risti kapike hädatarviliste arstirohtudega, siis võiks haavatu esimese abi saamiseks jaoskonda viia, mis harilikult on lähemal kui haigemaja. See väike kapike jaoskonnas oleks tervitatav ka politseiametnikkude endi poolt, sest tihti tuleb ette juhusid, kus ametnikul juhtuvad väiksemad nahavigastused; kui oleks endal koht ja abinõud, millega haava siduda, jääks ära visiit arsti juure, mis mõnedki kroonid riigile läheb maksma. Kui arvesse võtta, et sõjaväes igas väiksemas üksuses on sanitaarkapp tarviliste abinõudega, ei oleks ülleiligne, kui see leidsuks ka politseiüksustes.

Muidugi poleks halb, kui antakse kaasa riigi poolt igale politsei vahipostile üks ehk kaks rulli sidet, mida võiks õnnetu juhu korral tarvitada; seega saaksime jälle suure sammu lähemale rahva poolehoiu suhtes — kodanik näeks politseinikus enda sõpra ja aitajat hädas.

Veel laskeoskusest politseis.

Joh. Liivak.

Käesoleva aasta „E. Politseilehe“ esimeses numbris avaldas artikli R. Lehova teemil: „Mõnd politsei laskeoskusest“. Tähen datud artikli õigust ja otstarbekohasust ei saa eitada ükski politseiametnik. Veidi valusasti puudutab aga mõndagi ütetus, et ametnikel puudub huvi laskeasjanduse vastu ja et meil püütakse vägisi unustada seda, mis kord õpitud.

Kuigi ehk leidub meil teatud arv ametnikke, kellel puudub tähen datud huvi, siis ei saa seda veel kaugeltki kõikide kohta öelda. Laskeriist on kõigepealt hädavajalisemaid ametniku enesekaitse abinõusid ja seetõttu ei saa olla ametnikul huvi puudust laskeriista ja tema käsitamise oskuse vastu. Kui aga asume küsimuse kallale: millest on tingitud seisukord, et Eestis on laskeoskuse poolest kõik organisatsioonid politseist ette jõudnud, siis põrkame kahtlemata kokku teise küsimusega: kuidas teostada laskeasjanduse arendamist politseis. Senini on ametnikele korraldatud laskeharjutusi üks kord aastas, kuid seda on liig vähe sel-

leks, et arendada laskeoskust, see võimaldab ametnikul ainult meeles pidada, kuidas tekib pauk laskeriistast. Kui aga vaadelda teisi organisatsioone, näit., kaitse liitu, kes laskeoskuses on jõudnud meist märksa ette, siis näeme, et seal laskeharjutusi korraldatakse mitu ja mitu korda rohkem. Meie amet ei luba meil korraldada harjutusi sagedamini, kuigi see oleks vajalik, kuna esiteks meie laskeinspektor, teenides vastutusrikkal kohal, ei või olla palju teenistuskohustest eemal ja teiseks takistaks see osavõtjate ametikohuste täitmist; ametnikud on maal laiali ja kogunemine laskeharjutusile võtab palju aega. Ainukese võimalusena jääb üle see, et iga ametnik oma algatusel arendaks end laskekunstis.

Vaatleme, kuidas on teostatav laskeasjanduse arendamine oma algatusel. Kõikidele organisatsioonidele on riik sellest küljest rohkem tulnud vastu kui meile. Riigi poolt ei anta meile harjutusteks laskemoona maksuta ja kes meist harjutada tahab, peab seda tegema oma kulul.

Et aga padrunid on väga kallid, siis, kui ametnikul on huvi laskeasjanduse vastu, keelab rahatasku seda huvi teostamast, sest 10—20 padruniga ei saa tõsta veel laskeoskust. Politsei, kui riigikaitse organ, peaks kindlasti saama riigilt igal aastal maksuta teatava arvu laskemoona harjutuste teostamiseks. See oleks praktilisest küljest suur edusamm, kuna aga teoreetilise külje arendamiseks eriti teravitav oleks eriline laskeinstruktorite ins-

tituudi ellukutsumine politseis, nagu tähendab ka lugupeetud härra R. Lehova oma artiklis. Praegu aga ei ole meil muud abinõu, kui osta laskemoon oma kulul, ehk kui just uppujana ölekõrrest kinni võtta, siis võiks mainida veel võimalust, et ametnikud, kellel see võimalik, astuksid organisatsioonidesse, millistes arendatakse laskeasjandust, näit., kaitseliitu, millist abinõu on kasutanud ka käesolevate ridade kirjutaja.

Järvamaa politsei 10-aastane.

1917. a. kevadel määrati Järva maakonna volinikuks Aleksander Veiler, kelle algatusel moodustati miilitsakomitee. Esimesteks miilitsaülemateks olid Järva maakonnas Jaan Lintrop ja Paide linnas Eduard Purfeldt. Peale Lintropi lahkumist määrati maakonna miilitsaülemaks Karl Rumvold. Varsti ilmus Saksa okupatsioonivõim ja senised tegelased olid sunnitud taanduma kohtadelt. Okupatsioonivõimude lahkumisel asusid 15. nov. 1918. a. Rumvold ja Purfeldt oma endistele kohtadele. Samal aastal määrati Ambla miilitsajaoskonda juhtima August Lubi (I Vene riigivolikogu saadik). Hiljem viidi Ambla jaoskond üle Tapa linna ja nimetati Tapa jaoskonnaks. Jaoskonna üleviimisega lahkus Lubi ja tema asemele määrati Oskar Vichmann.

Ei olnud kerge esimeste juhtide töö politsei alal. Raske oli leida isikuid, keda võis kutsuda teenistusse vastutusrikkale kohale. Kuid sellest saadi üle, nüüd tegi muret vorm, mida polnud võimalik muretseda. Lihtsaks tunnusmärgiks valmistati valge käeside, märkidega „M“ ja maakonna pitsat. Relvadena jagati välja 24 saksa karabiini, mida Järva maavalitsuse juhil Sõnajalal lahkuvatelt saksa sõduritelt oli võimalus 1500 ober-ost rubla eest osta ühes vähese laskemoona tagavaraga. Hädahoht lähenes Idast ja varstigi oli vaenlane Paide all. Politsei suutis vankumatu kindlusega temale pandud kohuseid täita ja truuks jääda iseseisvusele. Peagi tuli pööre, võideti vaenlane ja politsei võis asuda täie innuga oma välisele ja sisemisele organiseerimistööle.

Kõigepealt asuti isikliku koosseisu täiendamisele. Järjest kasvava kurnatuse ja töörohkuse tõttu moodustati

Järvamaale 1. VI. 1922. a. veel politsei II jaoskond. Kuid sellest oli vähe, hädatarvilik oli tõsta politseiametnikkude teadmiste tasapinda ja moraali. Seliuks saadeti ametnikud politsei-peavalitsuse poolt korraldatud lühiajalistele kursustele ja hiljem politseikooli.

Ka seesmiselt on Järvamaa politsei suutnud organiseeruda ja üheks kogukaks pereks liituda. Nii on ellu kutsutud politseiametnikkude kogud, laenu- ja hoiukassad jne., mis osutuvad ametnikkudele suureks toeks. Järvamaal kutsuti ellu politseiametnikkude kogu laenu- ja hoiukassa 7. XI. 1925. a., mis kuni käesoleva ajani on töötanud suure eduga. Kogul oli liikmeid 1928. a. 59; 1928. a. aruanne bilanseerub 3709,08 kr., laenusid sama aasta jooksul välja antud 5386,30 kr.; puhastkasu jäi 1928. a. 261,45 kr., mis teeb ligi 10 prots. iga isikliku sissemakstud summa kohta. 1929. a. eelarve on tasakaalu viisid 5061,35 kr. peale.

Ka sportlist tegevust on suure innuga püütud arendada, niipalju kui seda aeg teenistuskohuste täitmise kõrval on lubanud. 1927. a. korraldati jalgratastel teatesõit Järva maakonnas, millest võtsid osa 18 ametnikku ja 1928. a. sõit jalgratastel Paidest Tallinna üleriiklistele politsei spordivõistlustele — osavõtuga 8 ametn.

Algusest kuni tänaseni on möödunud kõigest 10 aastat. Rahuldus- ja tänutundega võib tagasi vaadata. Suur töö on tehtud, mille eest võlgname tänu eeskätt meie endistele ja praegustele kõrgematele politseijuhtidele, kelle sihtide ja juhtnööride järgi kohal töötatud, ja mis leidnud väärilist hindamist tegelikus elus.

Surma läbi on lahkunud rajooniüle-

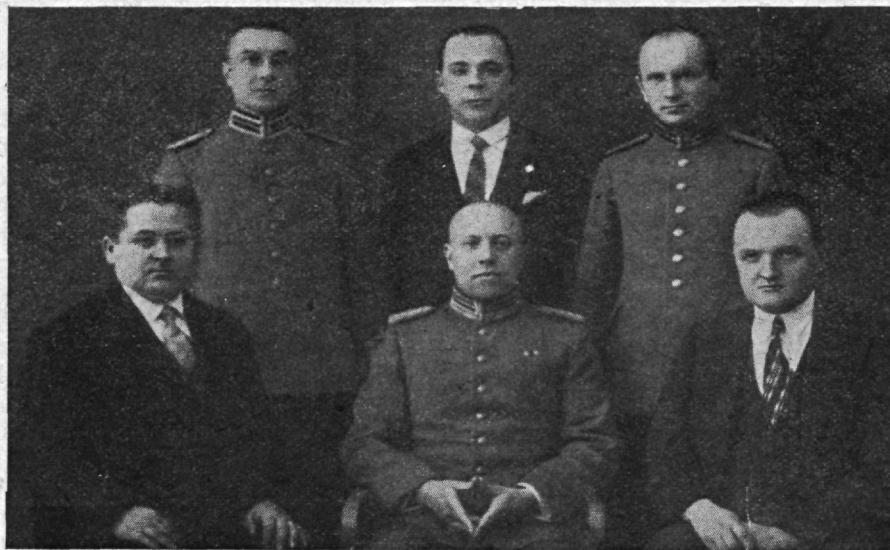
mad: August Tedder, Albert Ivan, Johannes Visnapuu, Anton Rikk ja kordnik Karl Timmermann. Ei saa neile tehtud töö eest tänutunnet avaldamata jätta 10. aastapäeva puhul, keda meie ridades enam ei ole.

Paide kriminaalpolitsei. Kohtuministeeriumile alluv kriminaalpolitsei osakond asutati Paides 1. veebruaril 1920. aastal. Osakonna ülemaks määrati Theodor Raudsepp. Osakonna koosseis

Koosseisude koondamisel 1. aprillil 1927. a. nimetati abikomissar vanemaks assistendiks, tema peale pannes kriminaalpolitsei juhtimise Paides endiste õiguste, kohuste ja tööpiirkonnaga. Paide kriminaalpolitsei tööpiirkonda kuulub Paide ja Türi linnad ning 13 Järvamaa valda. Tapa linn ja 7 Järvamaa valda kuuluvad 1. jaanuarist 1924. a. saadik Rakvere kriminaalpolitsei tööpiirkonda.

Järvamaa oma geograafiliselt asen-

Järvamaa Politseiametnikkude Kogu juhatus.

Istuvad pahemalt paremale: HUGO HEITER — esimehe abi, Järvamaa krim.-pol. juht; JAAN TILLING — esimees, Paide jsk. politseikomissar; HELMUT VEEM — kassapidaja, krim.-pol. vanem assistent; seisavad: VILHELM REIMANN — abisekretär, konstaabel; BERNHARD RAADIK — kassapidaja abi, krim.-assistent ja OSKAR TEDDER — sekretär, konstaabel.

oli määratud kindlaks 15 inimese peale. 1. jaanuaril 1924. a. likvideeriti Paides kriminaalpolitsei osakond ja moodustati sama politsei Rakvere osakonna punkt, mille juhatajaks määrati endine osakonna ülem Raudsepp. 1. mail 1924. a. viidi kriminaalpolitsei siseministeeriumi alluvusse üle. 1. jaanuaril 1925. a. moodustati kriminaalpolitsei Paide punktist iseseisev jaoskond, mille ülemaks määrati endine punkti juhataja Raudsepp. Sama aasta 1. mail määrati jaoskonna ülemaks Hugo Heiter. Jaoskonna koosseis määrati kindlaks 7 inimese peale. 1. jaanuaril 1926. a. likvideeriti Paides kriminaalpolitsei jaoskond ja jaoskonna ülem nimetati ümber Rakvere-Paide kriminaal-abikomissariks Paides. Kriminaal-abikomissari tööpiirkond jäi endiseks.

dilt, piiratuna Harju, Viru, Tartu, Viljandi ja Pärnu maakondadest, asub nagu maa südames ja moodustab midagi koridoritaolist kuritegelisele elemendile, mille kaudu sarnane element ühele ehk teisele poole valgub. Seepärast tegutseb Järvamaal suuremal arvul n.n. interlokaalseid kurjategijaid ja kuritegevus on võrdlemisi suur. Territooriumilt suuremates Lääne ja Võru maakondades on kuritegevus vähem. Vähesele koosseisule vaatamata on jõutud siiski küllalt tagajärjekalt võidelda kuritegevuse vastu. Vaeselapse ossa on Paide kriminaalpolitsei jäetud nimelt kantselei tööjõu suhtes, mitte ühtki kantseleiametnikku, kuna väiksema tegevusega üksustes on olemas ametnikud.

Järvamaa politsei juhtivad jõud möö-

dunud 10 aasta jooksul: Kristjan Rumvold, maakonna miilitsa- ja politseiülem 1. VII 1917. a. kuni 6. IV 1918. a. ja 15. XI 1918. a. — 1. VI 1919. a.; Mihkel Venda 1. VI 1919. a. — 15. XII 1922. a.; August Kurg 15. XII 1922. a. — 21. V 1925. a.; Oskar Tedder 1. IX 1919. a. — 16. II 1920. a. maakonna politsei sekretär ja 16. IV 1920. a. — 1. VI 1922. a. maakonna politseiülem abi; Jaan Tilling 5. VI 1925. a. — 1. I 1926. a. Järva maakonna politseiülem, 1. I 1926. a. — 20. II 1926. a. alates Paide jaoskonna politseikomissar Järvamaal. 1. jaoskond (praegu ühendatud Paide jaoskond).

Eduard Purfeldt 15. XI 1918. a. — 1. VI 1922. a. ja Oskar Tedder 1. VI 1922. a. kuni 20. II 1926. a.

II jaoskond (praegu Türi jaoskond). Villem Teets 1. V 1922. a. — 1. II 1925. a. ja Mihkel Lembit 1. II 1925. a. kuni 25. XI 1928. a. ning Albert Narustrang 25. XI 1928. a. alates. Ambula jaoskond. August Lubi 15. XI 1918. a. kuni 1. VIII 1919. a., mil jaoskond likvideeriti. Tapa jaoskond. Oskar Vichmann 3. XI 1919. a. alates.

10. aastapäeva mälestades korraldas Järvamaa politseiametkond omavahelise piduliku koosviibimise 19. jaanuaril s. a. Paides.

10 aastat Eesti politsei teenistuses.

Hiljuti võis Kongota rajooni konstaabel Joh. Kala vaadata tagasi oma kümneaastasele tegevusele Eesti politseis. Johannes Tõnise p. Kala sündis 1892. a. Vana-Suislepa vallas Viljandimaal. 1913. a. võeti ta vene sõjaväeteenistusse, kus ta ilmasõjast võttis osa; pärast haavata saamist vabanes K. sõjaväeteenistusest. Jaanuarikuust 1916. a. kuni juunikuuni 1917. a. seisis K. teenistuses Kongota vallavalitsuses valla- ja kohtukirjutaja abilisena ja juunikuust 1917. a. kuni enamlaste võimulepääsemiseni teenis ta Kongota vallas vanem-militsionäärina.

Eesti riigi teenistusse asus Kala 10. detsembril 1918. a., olles määratud vanemaks militsionääriks Kongota valda. Hiljem nimetati ta ümber sama valla vanemaks politseikordnikuks, selle järele rajooniülemaks ja viimaks konstaabliks, millisel kohal K. on püsinud tänapäevani

vahetpidamata, täites 1. jaanuarist 1924 alates ka Aru rajooni konstaabli kohuseid.

Konstaabel Kala on tuntud korraliku ja õiglase ametnikuna, olles vastutulelik rahvale ja lahke ning sõbralik kaasteenijate vastu, mispärast ta on võitnud üldise lugupidamise. Teda iseloomustab ta alaline hool ja edasipüüdmine teenistuses ja enesetäiendamine. Tema teeneid selles suhtes kriipsutas alla politseiametnikkude teenistusoskuste katsekomisjon Valgas, oktoobrikuus 1928. a., hinnates tema teadmisi sealses grupis kõige paremaiks ja avaldades talle tänu tehtud töö ning nähtud vaeva eest. Ka ülemuse poolt on hinnatud tema tööd. Nii, näiteks, on temale politseipeavalitsuse poolt 1927. a. määratud rahalist autasu 2500 senti suuruses energilise tegevuse eest üleriiklikult tagaotsitavate isikute leidmisel.

X.

Kelmidest müstika alal.

Ei ole vist inimeks elus ja ajaloos ühtki ala, mida pole kurjategijad katsunud ühel või teisel viisil kasutada oma sihtide, oma eesmärkide saavutamiseks, oma soovide rahuldamiseks — võimalikult kiiresti ja kerge vaevaga teenida võimalikult palju raha; seda nähtust võime konstateerida nii teaduse, kunsti, kaubanduse, tööstuse, isegi ka usu alal. Vaevalt on teadusemehed teinud mingisuguse uue leiduse (eriti muidugi tehnika alal),

juba katsub üks ja teine eriliselt vilunud ja arenenud kelm leidust kasutada oma soovide ja oma eesmärkide kohaselt; võltsimistest käsikirjade alalt, maalide, vanade raamatute jne. aladelt võiks kirjutada mitu paksu raamatut; kaubandusest ja tööstusest ei maksa üldse kõnelda, need on alad, mis kõikidel aegadel on kannatanud kurjategijate tegevuse all; valeprophetitest ja teistest isikutest, kes on püüdnud kasutada inimeste usulisi tundeid

enese rikastamiseks, kõneleb ajalugu palju. Pole siis muidugi ka ime, et mõned intelligentsed kelmid ja juhusteotsijad on katsunud ja katsuvadki praegu kasutada müstikat, et hästi raha teenida. Keskajal vaadati müstika poolehoidjatele kui nõidadele ja neid püüti hävitada, meie päevil tõmbab see ala ligi peeneid kelme, kellele terve see õpetus, selle tumedus ja iseärasus pakuvad eriti palju võimalusi opereerimiseks. Just viimasel ajal, kus on märgata müstika tõusu, kus aga ühtlasi suureneb poolharitud ja hästi haritud ja kasvatatud kurjategijate arv, näeme, et kelmide arv müstika alal tõuseb, nende võtmed muutuvad ikka julgemaks, nende teguviis ikka kardetavamaks. Muidugi mõista on kurjategijate edu sel alal — nagu pea igalpool — seletatav suurelt osalt inimeste lohakusega ja rumalusega. Nii võis keegi tundmatu kelm pikemat aega tegutseda kui „kolmesaja-aastane Persia õpetaja“, mis ikkagi võimalik ainult tänu publiku ettevaatamatusele. Mees pidas loenguid siidirõivas, luiskas nii, et seinad värisesid ja kadus siis äkitselt — kui juba raha oli küllalt kogutud ja politsei hakkas tundma kelm vastu huvi. Mees põgenes kusagile Ameerikasse, jättes oma järgiteele usulise testamendina — kokaraamatu! Kurb lugu seisab sellistel juhtudel selles, et politsei asjast liig hilja teada saab, harilikult siis, kui kelm juba kadunud. Et aga niisuguseid müstika koosolekuid peetakse väga salajaselt (nii mõnigi „prohvet“ teab juba mispärast), siis pole vastavatel võimudel tihti aimu, mis sünnib, seda enam, et koosolekuid peab alati ainult „väljavalitute“ kogu. Kelmid aga oskavad kasutada niisugust salapärasust, see julgustab neid, see hoiab neid.

Harilikult nimetavad sarnased kelmid ennast „juhtideks“. See sõna sai lööksõnaks kuulsa Helene Blavatsky ajal, kes oli teosofiilise seltsi asutajaks läinud sajandi viimastel aastatel. H. Blavatsky nimelt seletas, et Indias tegutsevad n. nim. guurusid, juhid, kellel olevat võimalik anda oma õpilastele maagilisi omadusi ja suuri teadmisi müstika alal. India traditsiooni järgi on niisugune õpilane kohustatud hoolt kandma oma õpetaja ülespidamise eest. On täitsa loomulik, et niisuguse õpetuse vastu tundsid ja tunnevad juhusteotsijad suurt huvi — sarnane programm on neile väga meelt mööda, väga vastu-

võetav. Kelm, kes vähe tunneb müstika ala ja õpetust, kellel ei puudu tarviline osavus ja mõned teadmised ja kellel on organiseerimise andi, suudab muidugi hästi töötada niisugusel pinnal. Harilikult asutatakse mõnesugune saladuslik selts, mis on pühendatud müstika õpetuste uurimisele, kelm — asutaja on mõistagi „juhiks“ ja tema tuleviku töö tähtsam osa seisab raha kasseerimises „õpilastelt“, peale selle muidugi veel mitmesuguste fantastiliste ja segaste loengute pidamises. Helene Blavatsky ise ei mänginud ja ei tahtnud kunagi mängida „guurusi“ osa, seda tegid tema järeltulijad, seda tegid ja teevad aga erilise hoolsusega kõikisugused raffineeritud petised. Siin muidugi tekib — möödamindes — küsimus, kas üldse on Indias olemas kirjeldatud „juhte“? Gustav Meyrink („Hochstapler der Mystik“) ja teised müstika poolehoidjad ja kaitsjad eitavad seda või tähendavad vähemalt, et nemad pole elus sarnast „juhti“ näinud, olgugi, et nad on (või vähemalt osa neist) läbi rännanud terve India ja pool Aasiat, alates Koreast ja lõpetades Siamiga ja Lõuna-Indiaga. Ka Indias leidub inimesi, kes armastavad nimetada ennast „juhtideks“ müstika alal, kuid kes seda kindlasti ei ole, kelle teadmised ja võimed on piiratud ja ei ulatu üle igapäevase. Kelme leidub igalpool, tegelikku „juhti“ aga, kellest unistavad müstika poolehoidjad, pole kuskil olemas, isegi müstika pärismaal, Indias, mitte.

Kuidas nüüd tegutsevad kelmid müstika alal ja missuguse suure eduga nad mõnikord töötavad, seda näitab kõige paremini järgmine lugu. Mõne aja eest ilmus Pariisi keegi tundmatu isik, kes ennast nimetas Djordjeffiks. Tema oli — muidugi mõista! — pärit Idast, vähemalt oma jutu järgi ja oli pühendatud müstika kõige sügavamatesse saladustesse, mõistagi jälle tema oma jutu järgi. Väiksematel kelmidel ei ole meie päevil enam nii suurt edu, kes tahab lorbeere lõigata — see peab vähemalt olema „päris juht“, ainult siis võib tema inimeste rumaluse tõttu koguda palju raha ja varandusi. See Djordjeff teadis kõik ja oskas terve rea inimesi sellesse uskuma panna, et tema on kõikteadlik inimene. Tal oli täpselt teada, mis sünnib kuu peal, Veenuse peal jne., ka teadis tema peensusteni, kuidas elu-olu seal välja näeb. Tema suutis ennustada tulevikku, kuid tal polnud võõras

ega tundmatu ka minevik (kuid see minevik ja selle sündmused pidid nii kaugel meist ja meie ajast olema, et keegi mehe andmeid ja teateid kontrollida ei suutnud). Kuid mis, näiteks, juhtus teises toas, seda mees ei teadnud, vaatamata sellele, et tal oli näha ja teada, mis sünnib kuu peal. Kelm muidugi kunagi ei seletanud, et tema ei tea üht või teist asja, vaid ütles sarnasel puhul, et tema ei tahtvat ja ei tohtivat kõigepealt midagi seletada, sest tema kuuluvat „suure valge adeptide looži“ liikmete hulka, kellel olevat keelatud imesid toime panna. Mida keerulisem nimi ja mida tumedam jutu sisu, seda rohkem poolehoidu — see vastab ju täpselt inimese iseloomule! Mis tal aga kindlasti oli lubatud, see oli „jüngrite“, õpilaste varanduse väljapetmine ja -pressimine enese rikastamiseks. Ja peab tõsiselt imestuma kelmi osavuse üle: kõiksugused inglise teadusemehed (!), advokaadid, arstid jne., rääkimata muust publikust, uskusid kelmi sõnadesse, andsid tema hoole ja tema kätte suured varandused, olid nõus kõigist maailma mõnusustest loobuma, et pääseda ja tungida müstika viimastesse saladustesse; kõige selle tagajärjeks oli see asjaolu, et paljud jõukad isikud jäid vaeseks, mõned jäid isegi varandusest täitsa ilma, kuna kelm rikastus kuulmatul kombel.

Djordjeffi „õpilaste“ seas oli ka üks noor inglise abielupaar, kes kuulus parema Londoni seltskonna hulka. Abielupaar andis kelmile samuti nagu paljud teisedki suure rahasumma — 60.000 inglise naela, s. o. umbes 1.100.000 krooni. „Teie peate tööd, palju tööd tegema,“ seletas neile kelm. Ja tõesti sunniti noori inimesi tegema rasket füüsilist tööd hommikust õhtuni. Nimelt ehitas kelm enesele suurepärase lossi, muidugi mitte endale, vaid „müstika templi“ jaoks, nagu ta seletas oma õpilastele. Et aga tööliste võimalikult vähe maksta, s. o. et lossi võimalikult odava hinnaga ehitada, sundis „juht“ oma õpilasi töid tegema ehituse juures. Tähen datud inglise abielupaar pidi hommikust õhtuni telliskive kohale vedama. Neile anti kätte käru ja sellega tuli telliskive kaugelt vedada ehitusplatsile. Kui oli möödunud terve aasta raskes kehalises töös, astus noor aristokraat „juhi“ ette ja teatas, et tema ei märkavat veel mingisuguseid edusamme enda ja oma naise juures müstika saladustesse tungi-

misel. „Juht“ küsis muidugi kõigepealt kurja näoga, kas inglane ka terve oma varanduse ära on annud, kas tema pole kusagile peitnud või jätnud osa varandusest, mis ei luba saada osaliseks müstika saladustest. Inglane pidi kõrgele „juhile“ punastades tunnistama, et tema kõike varandust tõesti pole üle annud, vaid ta on jätnud endale väikese osa „igaks juhuks“, s. o. selleks, et kuidagi ennast ja oma naist elatada, kui müstikast midagi välja ei tule. „Juht“ oli kuri ja käskis „õpilast“ ajaviitmatult ka viimase raha anda müstika, s. o. kelmi heaks. Inglasel aga nähtavasti see asi enam ei meeldinud ja ta ei täitnud kõrge prohveti käsku, vaid tegi seda, mida ta oleks pidanud kui mõtleja inimene juba ammu tegema — ta läks prokuröri juure. Asi läks kohtusse. Seal suutis aga kelm — vähemalt esialgu — kindlaks teha, et varandus on temale üle antud vabatahtlikult, on temale kingitud. Siis võttis asi aga ootamatult teise pöörde. Kohtunik tundis huvi selle kohta, kas kaebealune on tasunud maksu kingituse eest. „Juht“ jäi vastuse võlgu. Lõpptulemuseks oli, et kelm jäljetult kadus ja et asja hakati juba üles võtma kriminaalpolitsei poolt. Esialgu igatahes pole suurpetturist mingisugust jälge, arvatavasti elab ta kuskil kaugel Euroopast, hästi valitud ja kindlas kohas ja naerab eurooplaste lolluse üle.

Lõpuks jääks nüüd veel üle veidi peatuda nende tööviiside juures, mida tarvivad petturid müstika alal. Nagu juba tähendatud, mängib suurt osa „juhi“ nimetus, kelle taskusse peavad voolama, kui äravalitud isiku taskusse, „õpilaste“ varandused — mida rohkem, seda suurem on lootus tungida kõikidesse saladustesse. Enamalt jaolt seletavad vastavad kelmid, et nemad kuuluvad mingisuguse salapärase, müstilise organisatsiooni liikmete hulka. Sarnase organisatsioonina nimetatakse väga tihti „valget looži“, mille asupaigaks olevat Tibet. (On ju teada, et Tibet on kaugel ja teadete kontrollimine võimatu, sest eurooplased pääsevad sinna harva ja seda ka suure hädaohuga.) Nimi „valge loož“ on pärit uuemast ajast ja on Euroopasse toodud arvatavasti Ameerikast, kuid teade mingisuguse salapärase organisatsiooni olemasolust Süda-Aasias on vana. Juba Paracelsus kõneleb mingisugusest erilisest inimeste ühingust ja teatab ühtlasi, et temal olevat konkreet-

sed andmed selle organisatsiooni kohta. Svedenberg kirjutab, et temale olevat teada antud, et mõned mongoollased „tatarite maal“ teadvat palju saladusi, nende käes olevat ka n. nim. kadunud sõna (mille ümber keerlevad kõiksugused maagia õpetused). Mõnede Tibeti kloostrite preestrid (laamad) tõendavad sedasama seniajani: nende teada elavat Gobi kõrbes kusagil oasis erilised inimesed, kelle käes olevat inimkonna sügavamaid saladusi.

Kõigest sellest kuulevad ja loevad muidugi ka kelmid. Ja, nagu juba eelpool tähendatud, on terve see saladuslik olukord neile parimaks avitajaks pettuste toimepanemisel. Et aga kergemini tegutseda ja et vastu tulla neile lugematu hulka kadele, kes õieti ainult sellele ootavad, et neid korralikult petetakse, muudetakse müstika õpetus veidi. Osalt ei saa vanast õpetusest kelmid ise aru, osalt ei viitsi nad liig palju lugeda, osalt aga nõuab ka tulevaste jüngerite arusaamine, et tervet asja veidi lihtsustatakse. Selleks siis võetakse osa ristiusu õpetusest ja tehakse see enam-vähem osavasti ümber, jättes aga alles ühe või teise õpetuse ristiusu alalt. Mõnel korral võetakse abiks ka vanade perslaste, araablaste jne. usuõpetused, et neist keeta putru, mis maitsev mõnedele inimestele. Igal juhul aga katsub vastav

kelm vastu tulla neile isikutele, keda tema mõtleb petta, selleks siis valides seda usuõpetust ümbertegemiseks, mis teatavatele inimestele-„õpilastele“ kõige lähemal, kõige huvitavam ja kõige arusaadavam. Ei saa öelda, et sarnased kelmid rumalad oleksid — nad on esimeses järjekorras äärmiselt osavad, siis aga ka haritud, ja, võib olla, alles viimases järjekorras häbematud. Üheks tähtsaks eeltingimuseks edukale tööle on muidugi veel korralik ja idemaalik väljanägemine. See on tähtis eriti naistele, kes alati sarnastes asjades korralikumalt sisse kukuvad kui mehed.

Kahju on muidugi, et kelmid kirjeldatud alal tegutsedes kasutavad ära inimeste pühalikumaid soove ja sihte, et sarnase teguviisiga antakse hoop inimeste tungele paremusele ja täiuslikkusele. Kuid siin pole midagi parata. Inimesed on ise oma kergeusklikkusega süüdi selles, et nende najal ja turjal võivad oma taskuid täita kõiksugused parasiidid, kelle koht ei ole loengusaalis või templis, vaid trellide taga vangimajas. Üks vähemalt on kindel, kes ennast nimetab „juhiks“ müstika alal, on kindlasti petis, temale ei saa anda varandust ega raha, teda võib ainult toimetada politsei kätte.

A.

Ametlik osa.

Politseidirektori käsukirjaga 22. jaan. s. a. nr. 32.

on Lääne-Saare prefektuuri konstaabel Joosep Abner vabastatud ametist oma palvel, kui tervislistel põhjustel töövõimetu, arvates 20. jaanuarist s. a.

Raudteepolitsei Valga rajooni konstaabel Alfred Hindberg on vabastatud ametist oma palvel, arvates 16. jaanuarist s.a.

Käsukirjaga 28. jaan. s. a. nr. 6 siseministeeriumile

on vabastatud ametist kriminaal-assistent Paides Erich Tamsar oma palvel, teisele ametikohale ülemineku puhul politseiteenistuse alal, arvates 1. veebr. s. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga 28. jaanuarist s. a. nr. 11

avaldatakse 30. okt. 1928. a. korraldatud Narva kaitseliidu maleva ja piirivalve

Narva jaoskonna vahelise laskevõistluse (inglise vintpüssidest) tagajärjed:

1. kohale tuli Mariinski raj. kordoni ülem velty. Hans Eiber — 144 silmaga, 2. kohale tuli kaitseliitlane Levo — 140 silmaga, 3. kohale tuli Mariinski rajooni ülem kapten Korkmann — 133 silmaga ja 4. kohale tuli Narva-Jõesuu rajooni valvur noorem allohvitser David Blum.

Võitjaks meeskonnaks tuli piirivalve meeskond — 874 silmaga kaitseliidu 770 silma vastu.

Politseidirektori määrusega on tühistatud:

Rogosi vallas elutseva Aleksander Voldevari p. Lutsu, Polli vallas elutseva Jaak Lauri p. Pärna ja Uulu vallas elutseva Mihkel Rootsi laskeriistaluba jahipüssi hoidmise ja kandmise osas, ja Tallinnas, Liivalaia t. nr. 34-b kr. 24 elutseva Oskar Mardi p. Schmidt laskeriistaluba.

Politseipeavalitsuses on registreeritud:

1) Ajaleht „Valga Maleva Teataja“ ilmub Valgas 1. veebruarist s.a. alates, kaks korda kuus, väljaandja — Valga maleva staap, vastutav toimetaja — major Johan Hiob. „Valga Maleva Teataja“ trükitakse Valgas, Ed. Zimmermani trükikojas.

2) Ajaleht „Uus Edasi“, hakkab ilmuma Nõmmel, üks kord nädalas; väljaandja — Eesti tööliste partei keskkomitee, vastutav toimetaja — Voldemar Mardi p. Straus. „Uus Edasi“ trükitakse Nõmmel, Antovi trükikojas.

3) Perioodiline trükitoode „Narva Saladused“, hakkab ilmuma Narvas, üks kord nädalas; väljaandjad ja vastutavad toimetajad — Konstantin Nikolai p. Reismann ja Arnold-Boris Karli p. Nuudi.

Trükitoode „Narva Saladused“ trükitakse Narvas, O. Nieländeri trükikojas.

Politsei peavalitsuse poolt on antud load laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks:

Nikolai Madise p. Schröderile Massu vallas, Kõmsil, maksvusega 10. jaanuarini

1930. a. ja Hugo Jakobi p. Kuusnerile Pärnus, Rüütli tän. nr. 39, maksvusega 13. detsembrini 1929. a.

Politseipeavalitsuse poolt on luba antud:

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Mihkel Pärtli p. Leesmanile — Simunas, maksvusega 25. jaanuarini 1930. a.

Tartu Eesti noorsoo kasvatuseltsi tütarlaste gümnaasiumi vanemate komiteele on luba antud

puudustkannatavate õppemaksust vabastamiseks rahalist loteriid 500 kr. väärtuses toime panna 15. veebr. või 3. märtsil 1929. a.

Piletite arv 2000 à 25 senti; võitude arv: 1 võit — 50 kr., 1 võit — 10 kr., 2 — à 5 kr., 10 — à 1 kr. ja 40 — à 50 senti; kogusummas 54 võitu 100 kr. väärtuses.

Välismailt.

Prantsusmaal varastati terve maja.

Harilikult kirjutavad Ameerika Ühisriikide ajalehed kõiksugustest kuulmatu julgetest kriminaalkuritegudest; allpool järgnev lugu aga näitab, et ka vanas Euroopas juhtuvad sündmused, mis peaaegu muinasjutulised. Kuritegu, millest on jutt, leidis aset Prantsusmaal Marseille linnas, kus mõne aja eest varastati ära terve maja, lugu, millel pole vist küll teist sarnast kriminaaljalaloos. Seejuures polnud maja sugugi väike: vargad lammutasid naabrite ja möödaminejate silmade all rahuliku südamega kahekordse maja, et sellest saadud materjali maha müüa 12.000 frangi, s. o. umbes 1800 krooni eest. Terve sündmuse käik oli järgmine: keegi proua Dachot oli majaomanikuks ühes Marseille eeslinnas. Tema maja oli õige vana ja ei kõlbanud enam elamiseks. Linnavalitsus pöördus mitmel korral pr. Dachot poole ettepanekuga, lammutada vana maja, mis kasutamata ja inetu, kuid vanaproua ei olnud sellegi päri. Lõpuks mõtles ta aga siiski asja ümber ja oli nõus

vana maja lammutama, et selle asemele üles ehitada uus. Jõuti lammutamise suhtes ka kokkuleppele ühe ehitusettevõttega. Seejuures tegi pr. Dachot tingimiseks, et vana materjali müük teostatakse tema enese poolt. Majaomanikul läks ka korda leida ostjat telliskividele ja muu materjalile. Vahepeal olid kätte jõudnud jõulupühad ja vana daam sõitis Pariisi oma laste juure. Kui tema pealinnast tagasi jõudis ja oma maja läks vaatama, leidis tema oma suureks imestuseks maja asemel tühja maa-ala. Tervest majast ei olnud enam muud järgi jäänud kui alusmüür. Majaomanik ruttas ehitusettevõttesse ja seletas seal ärritatult, et tema veel lubanud pole maja lammutada. Ettevõttes öeldi, et ettevõtte pole maja puudutanud. Asi läks ikka keerulisemaks. Vanaproua — majaomanik majata — läks politseisse, et seal kaevata. Seal selgus siis lühikese uurimise tagajärjel, et maja on varastatud sõna tõsisel mõttes. Mingisugune varaste salk, kus silmnähtavalt valitseb ettevõtlikkus ja ideede rikkus, sai

teada, et proua Dachot kavatses oma maja lammutada lasta. Saades teada, et majaomanik sõidab pühadeks Pariisi, asuti otsekohe tööle. Muidugi tehti tööd avalikult: kellelgi ei tulnud pähe vargaid segama hakata, sest arvati, et kõik sünnib seadus- ja korrapäraselt. Materjal, mis lammutamisest saadi, asetati veoautodele ja viidi minema. Kolme päeva jooksul oli terve töö tehtud ja nüüd naerab terve Prantsusmaa ettevõtlikkude varaste ja sissekukkunud proua Dachot üle.

Detektiivromaan tegelikust elust.

Berliinis tegutses mõne aja eest mingisugune kelmide salk, kelle viimaseks ohvriks langesid mõned välismaalased. Salga liikmetel läks korda äratada kolme välismaalase huvi miski salapärase aparaaadi vastu, mis pidi valmistama tähtsaid ja kallihinnalisi farmatsöitilisi preparaate. Terve kelmustüki kordaminek on arvata-vasi seletatav sellega, et mõni salga liikmetest on asjatundja, kes siis oskas asjast huvitatuile uskumaäratavalt seletada uue aparaaadi konstruktsiooni ja selle paremusi võrreldes olemasolevate aparaa-odega. Kui välismaalased — kõik kolm elavad juba pikemat aega Berliinis — ilmusid kelmide korterisse, hakati neile näitama uut aparati. Viimane aga polnud õieti midagi muud kui eriline mürgiliste gaaside aparaat, mis pandi töötama võõraste tuppa astumisel. Gaaside abil mürgitati välismaalased, kes varsti meelemärkuse kaotasid ja põrandale langesid. Mõhed olid seejuures veel ettevaatamatud, sest igaüks neist oli võtnud kaasa võrdlemisi palju raha. Kui välismaalased hiljem tulid jälle meelemärkusele, siis said nad aru, et nad on langenud julgete ja osavate petiste ohvriks. Nende rahatas- kud olid kadunud ja ühes sellega ka esimesel — 52.000 marka, teisel — 30.000 marka ja kolmandal — 50.000 dollarit, seega kokku umbes 270.000 krooni! Petised olid ise kadunud. Nad kuuluvad arvatavasti sama salka, kes juba kord varem samasuguse aparaa-idi abil pani toime kuriteo Frankfurdi linnas. Tol korral osati võõraid meelitada ettekäändel, et on leitud uus masin, mille abil võib kergesti ja hästi võltsida dollareid. Politseil on kindlad andmed meeste kohta olemas ja neid loodetakse varsti kahjutuks teha.

Krahv vargana.

Vene krahv Vladimir T., kelle perekond kuulus tsaariajal Venemaal mõju- rikkamate hulka, areteeriti Pariisis 16. jaanuaril s. a. kalliskivide varguse pärast. Terve T. lugu näitab, missugune õhkkond valitseb teatud vene emigrantide ringis, kuidas seal elatakse ja ollakse. Peale vene revolutsiooni põgenes T. Pariisi, et seal elutseda kuni olukorra muutumiseni kodumaal. Nagu mõnedki teised hakkas ka T. varsti elama laia elu. Esiailgu võimaldas mehele laia elu pidamist endine varandus, sest osa varandusest oli suudetud Prantsusmaale toimetada. Kui raha otsa lõppes, katsus T. endale raha teenida hasartmänguga. See õnnestus alul, kuid et T. eluülespidamine nõudis palju raha ja et õnn ka alati ei naeratanud mängus, tuli lõpuks mõtlema hakata mingisuguse kindla sissetulekuallika peale. T. jõudis otsusele, et ainus abinõu päästmiseks igavesest rahahädast on abi- elu rikka naisega. Mõne aja eest õppis tema tundma pr. Dorothy F-t, kes oli lesk ja õige jõukas tänu pärandatud va- randusele. Noor ja elegantne krahv meel- diskrouale ja varsti peale tutvunemist pühitseti kihlust. Paar päeva enne are- teerimist viibis F. ühes oma pruudiga viimase sõbranna, pr. S. juures. Kui pruutpaar lahkunud oli, märkas pr. S., et temal on kadunud väärtuslik ja ilus käe- võru, millel leidis hulk briljante. Pr. S-ii tekkis otsekohe kahtlus, et vargaks on noor ja õnnelik peigmees. Ta teatas as- jast viivitamata kriminaalpolitseile, kes siis krahvi toimetas politseisse. Ülekuu- lamisel seletas lõpuks krahv T., et tema on tõesti käevõru omandanud, ja selle otsekohe jälle edasi müünud — mui- dugi kaugelt alla selle tõelikku väärtust — ühele kalliskivide kaupmehele. Oma te- guviisi põhjendas T. sellega, et ta olevat olnud väljapääsematus seisukorras. Nimelt läks T-l korda varem juba mõnesuguse ettekäände all välja meelitada oma pruu- dilt kõrvarõngad. Viimased viis mees kalliskivide kauplusse ja laskis ümber vahetada kalliskivid imitiatsiooni vastu. Saadud vaheraha kasutas T. selleks, et kinni maksta oma kõige hädalisemad võ- lad. Mees ei tahtnud, et pruut teada saaks, et tema on täitsa varanduseta isik. Teiselt poolt ei julgenud tema ka samal põhjusel paluda pruudilt raha. Va-

rastatud käevõru eest saadud raha aga kavatses T. ära kasutada selleks, et tagasi osta pruudilt võetud kalliskivid.

Mitmekordse mõrtsuka hingeelust.

Meie aeg on rikas mitmekordsete mõrtsukate poolest. Haarmann, Denke, Landru, Rais, Angerstein jne. moodustavad väga ebameeldiva rea, mis pole sugugi auks meie kultuurilisele ajajärgule. Venemaal leidub viimase aja mõrtsukate hulgas samuti kaks meest, kes sugugi järgi ei jää nende Lääne-Euroopa Haarmannidele jne., kes aga huvitavad on seepärast, et nende hingeelu on katsutud võrdlemisi laiemalt uurida, nii et meie vähemalt saame pilku heita sarnaste kuritegijate hinge. Huvitav on, et Venemaa massilised tapjad olid mõlemad ametilt voorimehed. Moskvas tegutses pikemat aega 50-aastane Komaroff, kes meelitas oma ohvrid oma korteri, et neid seal rahulikult tappa. Naist sündis metsik tapja alati abiks olema. Ometi saadi lõpuks tema jälile; mees anti kohtu alla ja hukati hiljem. Tema ohvriks olid langenud umbes 40 inimest — võib olla aga veel rohkem, sest täpselt seda kindlaks teha ei suudetud. Teine mõrtsukas, kellest meil on enam teateid, tegutses Rostovi linnas Dooni ääres. 1921. kuni 1923. aastani leiti Rostovis 43 laipa, kes kõik olid langenud mõrtsukatöö ohvriks ja kellede tapjaks pidi kindlasti olema üks ja sama isik, sest tapmisviis läks alati ühte: mingi nüri riis-tapuuga oli pealuu puruks taotud. Veidi hiljem leiti veel 7 laipa, need olid surnud kägistamise tagajärjel. Siis aga ei juhtunud Rostovis kauemat aega enam midagi sellesarnast. Kuid 1924./25. aastal leiti ühes Rostovi eeslinnas uuesti 6 laipa — kõik olid surnud kägistamise tagajärjel. Politsei asus jällegi energiliselt tööle ja lõpuks läks õnneks kardetavat mõrtsukat tabada. Selleks osutus 56-aastane voorimees Valdanoff. Kui mehelt küsiti, kui palju tema elus on tapnud, mitu isikut on tema käe läbi surma saanud, vastas kurjategija: „Jätke mind rahule, mina ei tea enam ise, kui palju ma olen tapnud; arv on mul meelest läinud.“ Valdanoff oli esialgu kingsepaks. Ta oli pärit joodikute perekonnast, sest nii hästi tema isa kui ka tema ema olid haiglased joodikud. Ise hakkas mees ka juba varajaselt napsutama ja muutus varsti päris joodikuks. Mees võttis osa maailmasõjast, langes aga

juba alguses austerlaste kätte vangi. Seal olevat temaga ümber käidud äärmiselt toorelt, elu vangilaagris olevat, tema oma ütelse järgi, temast teinud seda, mis tema pärast oli. Vangist tagasi jõudes, leidis tema eest suurt viletsust ja vaesust. Esialgu leidis tema tööd ühes nahavabrikus, veidi hiljem hakkas tema voorimeheks — et tappa neid, kes temaga sõitsid. „Nälg valitses majas, ma ei teeninud midagi ja ma hakkasin tapma,“ seletas mõrtsukas. Esimese ohvri meelitas tema oma korteri. Voorimees tappis selle ohvri kivilöögiga vastu pead. Naise abil mattis tema laiba õue peal. Järgmised tapmised pandi tema poolt samal viisil toime. Mida rohkem tema tappis, seda kergemaks muutus talle asi, nii et tal lõpuks oli tapmine nagu teisel inimesel harilik töö. Mees tappis oma parima sõbra, oma naabri, ühe kerjuse, ühe endise ametvenna jne. — kõik see sündis suure südamerahuga. Alati aga pidi tal naine abiks olema — naine seletas kohtus, et tema olevat tõesti annud abi mehele, kartuses, et kui ta sellest keeldub, siis teda tabab sama saatus nagu kõiki mõrtsuka sõpru ja tuttavaid. Kolme aasta pärast ostis voorimees endale Rostovi läheduses maja — nii tulutoov oli mehele mõrtsuka amet. Võiks nüüd arvata, et mehel jätkus kord tapmistest. Kuid ei, rahaahnus ja harjumus sündis teda ikka ja ikka jälle uuesti astuma tapmisteele. Tapmine aga sündis ka edaspidi samal viisil, s. o. verd valamata; voorimees nimetas kohtu ees oma meetodi — austria meetodiks, ta olevat esimest niisugust tapmisviisi näinud Austrias, olles vangi. Valdanoff ei salganud kohtu ees põrmugi oma süüd. Küsimusele, mispärast ta nii elajalikult tappis, vastas ta, et esialgu sündis teda tapmistele nälg. Tema olevat tapnud seetõttu, et ei saanud pealt vaadata, kuidas lastel midagi polnud süüa, kuidas lapsed, nälja all kannatades, nutsid. Kõike seda seletas mõrtsukas kurva näoga. Hiljem tappis ta, oma seletuse järgi, rahaahnusest. Kohtu ees pidas V. ennast üles nagu mõni näitleja teatrilaval: nuttis, kui arvas, et nutt mõjub, rääkis tõsiselt ja järelemõeldult, kui see tal näis parem olevat ja paremini mõjuvat. Kui tema väikene tütar oli kohtu poolt üle kuulatud, andis mees temale õuna — „see on ju minu kallis tütreke,“ ütles mõrtsukas. Naise kohta aga teadis mees seletada, et see olevat olnud suguli-

ses vahekorras vanema pojaga; nähtavasti ei meeldinud kurjategijale naise seletused kohtus, mispärast ta katsus teda võimalikult enam tõrvata. Vanema poja ajas ta kodust minema — nähtavasti kartis ta üleliigseid tunnistajaid. Samuti nagu mõrtsukas Komaroff, nii liikus ka tema kohtutoas vaikselt, väikeste sammudega.

kõneles tasase häälega, olles kogu aeg väga sentimentaalne ja tundelik. Valdanooff mõisteti surma ja hukati. Teda uurisid pikemat aega kaks arsti, kelle töenduse järgi mõrtsukas oli väga ükskõikne, sentimentaalne ja seejuures äärmiselt toores isik.

Küsimusi ja kostmisi.

X. Küsimus. Kodanik esineb soovivaldusega temale välja anda luba jahipüssi pidamiseks. Tema seletab, et jahimees ei olevat ja jahil ei käivat, vaid jahipüssi vajavat röövlindude — vareste ja kullide laskmiseks, kes põllule ja kanade

kallale kipuvad. Kas röövlindude hävitamine kuulub ka jahipidamise liiki või on siin tegemist lihtsalt koduse varanduse kaitsega.

Vastus. On jahipidamine.

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- S a d o v n i k o v, Nikolai Kupriani p., sõjaväeteen. kõlbmatuse tunnistus nr. 262, v. a. Viru maak. rahvaväe ülemalt 24. 11. 20 a. nr. 503. (1609)**
- G r o m o v, Ivan Aleksei p., hobusepass nr. 262, v. a. Narva vallaval. 13. 1. 21 a. (2314)**
- M e i l ä i n e n, Mihkel Johani p., Nanseni pass nr. 10653/20937, v. a. politsei peavalits. (2315)**
- K r e i t s e r, Emma Grigori t., hobusepass. (1611)**
- K u r o p a t k i n, Peeter Konradi p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 5. jalaväe rügemendi ülemalt. (2546)**
- F e d i n, Nikolai Egori p., sõjav. teenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 185, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 1919 a. (1613)**
- K a n g r o, August Vidriku p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3542, v. a. 1. piiriküti pataljoni ülemalt 18. 6. 20 a. (1615)**
- L u t s, Aleksander Aleksandri p., kaitseleiuu tunnistus nr. 25294/407, v. a. Narva malleva staabist 17. 4. 28 a. (2222)**
- V a l t o n e n, Juhan Mardi p., hobusepass, v. a. Narva vallavalits. 8. 1. 21 a. (2223)**
- K a j a v a, Ekim Jüri p., hobusepass nr. 48, v. a. Narva vallaval. 20. 3. 25 a. (2224)**

- S o l o t n i k o v, Peeter Dormidoni p., Nanseni pass nr. 10008/19355, v. a. politsei peavalits. 21. 7. 24 a. (625)**
- T i i l a, Mihkel Jüri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2896, v. a. Viru maak. rahvaväe ülemalt 31. 12. 20 a. (826)**
- M i r o n o v, Konstantin Semjoni p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 5. üksiku pataljoni ülemalt. (1619)**
- J a l a k a s, Joosep Joosepi p., sõjav. teen. kõlbmatuse tunnistus, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt. (1625)**
- P r ü c k, Erich Mari p., sõjav. vab. tunnistus nr. 14529, v. a. 1. jalaväe polgu ülemalt 19. 3. 21 a. (9228)**
- K o i k, Andres Jüri p., laskeriistaluba nr. 2912, v. a. Viljandi-Pärnu prefektilt 25. 3. 27 a. (9229)**
- S o o n, Jüri Jüri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 4346, v. a. ratsaväe tagavara diviisi ülemalt 28. 4. 20 a. (9230)**
- V o l o n t s e v i t š, Vladislav, sõjav. vab. tunnistus nr. 5216, v. a. Lennuväe rügemendi ülemalt 30. 12. 25 a. (14823)**
- L a u r, Aliide Villemi t., jalgrattasõidu tunnistus nr. 4083, v. a. Võnnu vallaval. 21. 5. 28 a. (17748)**
- K r e e n, Voldemar Mardi p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 1566, v. a. 6. piiriküti pataljoni ülemalt 21. 5. 20 a. (17750)**

- Paulmeister, Aksel, sõjav. vab. tunnistus nr. 2559, v. a. Saare kaitseväe ringkonna ülemalt 6. 9. 22 a. (18129)
- Koel, Eduard, sõjav. vab. tunnistus nr. 2590, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 5. 24 a. (18130)
- Schmuul, August, kaitseväeteenistuse ajapikenduse tunnistus nr. 16, v. a. Saare kaitseväe ringkonna ülemalt 16. 9. 25 a. (18134)
- Polli riigimõisa hobusepass nr. 52, v. a. Pornuse vallaval. 5. 1. 21 a.
- Maiste, Juhan Mardi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1925, v. a. Pärnu kaitseväe ringkonna ülemalt 31. 1. 21 a.
- Aal, Jaan Mihkli p., kaitsev. vab. tunnistus nr. 9696, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 31. 8. 22 a.
- Viiner, Karl, hobusepass nr. 21, v. a. Porkuni vallaval. 20. 12. 20 a.
- Hansar, Johannes, sõjav. vab. tunnistuse duplikaat nr. 2237, v. a. Viru kaitseväe ringkonna ülemalt 25. 4. 28 a.
- Treimann, Arnold Hansu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 163, v. a. Sv. staabi korraldusvalits. ülema abi poolt 12. 1. 25 a.
- Indus, August Aleksandri p., kaitseväeteenistusest väljaheitmise tunnistus nr. 5591, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 19. 5. 24 a.
- Šatrov, Konstantin Mitrofani p., Nansenipass nr. 8659/16263, v. a. politsei peavalitsuselt 12. 6. 24 a.
- Anton, Karl Hansu p., sõjav. vab. tunnistuse duplikaat nr. 1478, v. a. Pärnu kaitseväe ringkonna ülemalt 15. 6. 27 a.
- Volber, Evald Karli p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 2096, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 25 a.
- Lipak, Villem Tiidu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 8064, v. a. 7. jalaväe polgu ülemalt 15. 4. 20 a.
- Siimonlatser, Peeter Jüri p., sõjav. vab. tunnistuse duplikaat nr. 4345, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 28. 6. 26 a. (43007)
- Pill, Meinhard Jakobi p., kaitseväkke kõlbmatuse tunnistus nr. 2133, v. a. Viru kaitseväeringk. ülemalt 14. 7. 19 a.
- Naživin, Mihail Peetri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 6481, v. a. 2. jalaväe rügemendi ülemalt 1. 9. 24 a.
- Petkin (Borisov), Aleksei Peetri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 4618, v. a. Tallinna vahipataljoni ülem. 29. 4. 22 a.
- Malentšuk, Ivan Ivani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 8755, v. a. Tartu maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 6. 5. 20 a.
- Org, Eduard Ado p., sõjav. vab. tunnistus nr. 23/800, v. a. Viljandi maak. rahvaväe komisjoni poolt 9. 4. 19 a.
- Kivistik, Jaan Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1283, v. a. Kindluse suur-tükiväe divisjoni ülemalt 16. 9. 20 a.
- Heeringson, Jaan, sõjav. vab. tunnistus nr. 8652, v. a. 7. jalaväe rügemendi ülemalt 6. 8. 20 a. (451)
- Iip, Jaan Ado p., sõjav. vab. tunnistus nr. 431, v. a. Soomusrongide brigaadi staabi ülemalt 31. 10. 22 a. (9712)
- Selioff, August, sõjav. vab. tunnistus nr. 385, v. a. Viru maak. rahvaväe ülemalt 5. 2. 21 a. nr. 385.
- Lilienfeldt, Rudolf Rudolphi p., välispass, v. a. politsei peavalits. 13. 4. 22 a. (13568)
- Rikko, Karl Gottliebi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2476, v. a. 10. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 5. 24 a. (13539)
- Freirik, Eduard Andrese p., sõjav. vab. tunnistuse duplikaat nr. 2752, v. a. Viru kaitseväeringkonna ülemalt 18. 8. 25 a. (17212)

RESTORAAN „TEATERKELDER“ RESTORAAN

JAANI TÄNAV 5. * SAKSA TEATRI MAJAS. * KÖNETRAAT 565

**KODU- JA VÄLISMAA LIKÖÖRID,
VEINID, NAPSID JA ÕLLED**

SOE HOMMIKUEINE SUURES VÄLJAVALIKUS kella 10—1. Lõuna kella 1—5

EESKUJULIK KÖÖK * ODAVAD HINNAD

Söögid à la carte igal ajal. Muusika kella 7—¹/₂12

VASTUTAV ÖKONOOM

KINNITUS AKTSIA-SELTS
EESTI LLOYD

PEAKONTOR:

TALLINNAS, PIKK TÄNAV 11

KÖNETRAAT 6-24, 17-03

**Tuli-, elu-, õnnetusjuhuste,
murdvarguse ja klaasi-**

kinnitus.

**KINNITAGE OMA VARANDUS
JA-ELU KUNI VEEL AEGA ON!!**

PÕHJA KINNITUS

AKTSIASELTS

TALLINNAS, S. KARJA T. 7 * KÖNETR. 10-07 POSTK. 212

Telegrammi aadress: PÕHJATULI

Toimetab tuli-, elu-, transport-, väärtuste,
murdvarguse, jõuvankrite, tsiviil-vastutus-
kohustuse, õnnetuste ja koduloomade
----- kinnitusi.

*
Kombineeritud poliisid tule ja murdvarguse vastu.
Agendid igalpool, maal ja linnades.